

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkekk:

Allatkiállításunk jelentősége. <i>Várady Géza.</i>	339
A székely kérdéscről. <i>Székely György.</i>	240
Almakonserválás-Formalinnal. <i>Bálint Sándor dr.</i>	341
Tárcza:	
A honfoglaló magyarok állattenyésztése. <i>Brummel Gyula.</i>	340
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. — r — s.	342
Könyvszemle. f.	343
Egyleti élet	343
Vegyes közlemények	344
Közigazdaság, üzlet, forgalom:	
Oszták támadások. (É.)	344
Hirdetések	

Állatkiállításunk jelentősége.

Gazdasági kiállítások a termelés fejlesztésében elsőrendű tényező gyanánt szerepeltek mindig s mint a haladás hatalmas emeltyüi érvényesülnek ma is. Ez egyedüli célja úgy a nagyobb szabású országos, valamint a kisebb, országrészekre, egyes vidéki körzetekre kiterjedő kiállításoknak is.

Az Erd. Gazd. Egylet által időszakonként tartott állatkiállítás szintén ezen közhasznú cél szolgálataiban áll s az idén a résztvevők bejelentett számából s a bemutatásra kerülő anyag minőségéről vett értesüléseinkből következtetve az eddigiéknél sokkal jelentékenyebnek ígérkezik.

Mielőtt a kiállítás kapui megnyílnának, szükségesnek tartom e helyen kissé részletesebben foglalkozni azzal, hogyan és minő irányokban jut kifejezésre egy ilyen állatkiállítás hasznossága, minő vonatkozásokban érvényesül annak nagy értéke, tekintettel egyfelől hazarészünk állattenyésztésének ügyét, a tenyésztő gazdák összességét általánosan érintő, közös hasznú eredményező kihatásaira és tekintettel másfelől a kiállítók közvetlen érdekeire. Szükségesnek tartom ezt már csak azon szempontból is, mert a szemlélő, tanulmányozó és tanulni vágyó gazdaközönség így, a kérdés előzetes fejtegetése, részletezése által képes leendő a kiállítás anyagával mélyrehatóbban, alaposabban és cél tudatosan foglalkozni.

Már az 58 évvel ezelőtt az országos ipar-egyesület kebelében Kossuth Lajos által kezdeményezett és rendezett első magyar kiállítás alapeszméje ez volt: „... szükséges mindenekelett a jelen állapot ismerete.” Ez azon szempont, mely azóta megtartott bármely tárgy és irányú kiállításainknál mindig előtérbe nyomult s mindig mint elsőrendű kérdés szerepelt. Épen így állatkiállításunknál is ez kell legyen a főcél s nagy értékű rendeltetésének csak akkor felelhet meg igazán, ha állattenyésztésünk jelen állapotának hű és még árnyalataiban is igaz képét feltüntetni képes. Ennek alapos megismerése módot nyújt, képesekké teszen az előnyök és hátrányok, hibák megállapítására és annak elbírálására vajjon a multhoz képest haladtunk-e, minő irányban és méretekben; korábbi feltévéseink beigazolást nyertek; kitűzött céljaink s az azoknak elérhetésére elfogadott és követett utak és módok helyeseknek bizonyultak-e, a haladásnak elért mértéke arányban áll-e az alkalmazott eszközökkel.

A mult alapjain felépített jelen a jövő utmutatója. Állattenyésztésünk jelenének egybevetése a multtal a levont következtetések útján utbaigazítást ad arra, hogy a jövőben

minő irányokat kövessünk, az általános fejlődés által előírt újabb követelményeknek megfelelően minő új célokat tűzzünk magunk elé s azoknak elérésére minő tényezőket kell alkalmazásba vennünk.

A folytonos átalakulásnak alávetett újabb és újabb igényeket támasztó közszükséglet, a kereslet, a termelésnek óriási méretekben kifejlődött versenye s ezekkel szemben a megélhetés biztosítása arra kényszerítik a tenyésztőt, hogy járatlan ösvényekre áttérve nehéz küzdelmek árán utat törjön maga előtt egészen új irányokban. Itt, ezen kiállításon ismerhetjük meg az ilyen új irányokban eddig elért eredményeket, mérlegelhetjük, bírálhatjuk azok mivoltát, lényegét s következtetést vonhatunk azok követésére, utánzására.

Állatkiállításunk üdvös kihatásainak legjava a példa-adásban csucsosodik ki. A hivatásukhoz képest egymástól távol, elszigetelten élő tenyésztők legfeljebb csak leírásokból, hézagosan ismerhetik meg mindazt, a mi állattenyésztésünk terén újabb vívmányt, haladást képez s a melyet megismerni, magukévá tenni, követniük kell okvetlenül, ha a fejlődés által eredményezett üzleti előnyökből részt venni akarnak. Már pedig csak itt, egy ilyen kiállításon van alkalmuk szemlélés, megfigyelés, összehasonlítás útján közvetlen és helyes benyomást szerezni, a követésre méltó példát minden részleteiben tisztán és világosan maguk elé állítani s ezek által a jövőre ösztönzést meríteni. Mindaz, a miről csak hallomásból vagy leírások után nyerünk tudomást, nem hogy mély nyomokat, kétérdéssel fogadjuk. De a mit egy kiállítás testi szemünk előtt feltár, a miről közvetlen meggyőződést szerezhettünk, az buzdit, azt elérni, törekvésünk célpontja gyanánt magunk előtt kitűzni, mintául elfogadni hajlandók vagyunk. Hogy a jó példáknek széles körben sokak által követése a maga összességében minő nagy értékű, egész hazarészünk állattenyésztését jótékonyan befolyásoló, nagy horderejű kihatásokat eredményez — nem szükség hosszabban fejtegetnem. Mint a víztükrön előidézett egyetlen hullámverés újabb es újabb hullámgyűrűket létesítve szétterjed az egész vízfelületen, épen úgy egész hazarészünkön, sőt még annak határain túl is végighullámszerűen állattenyésztésünk fejlődésének, haladásának kiállításunkon megnyilatkozó, életrekelő példaadásai.

Állatkiállításunknak igen jelentékeny haszna nyilvánul abban is, hogy a haladás iránti vágyat, érdeklődést életre kelti, ébren tartja, fejleszti s ebben a kitüntetések, díjazások hathatós eszközök gyanánt szerepelnek. Épen nem kicsinylendő, sőt következményeiben nagy jelentőségű eredményeket biztosít azon körülmény is, hogy kiállítás alkalmával

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító.

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése
(28)

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

A Zalahtnai kénkovand

ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára alánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-nál alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(212.)

a tenyésztők tömegesen összejönnek, nézeteiket kicserélik, tapasztalataikat egymással közlik, egyes tenyésztési kérdéseket megvitatnak, tisztáznak s állattenyésztésünk ügyének előbbviteléhez ezzel is nagy mértékben hozzájárulnak.

Utóljára hagytam, mert igen nagy fontosságúnak tartom s ez okból külön is kiemelni óhajtom kiállításunk azon kimagasló előnyét, hogy módot és alkalmat nyújt a keresletnek, egyszerűbben kifejezve a vevőknek a termelő-eladó produktumait megismerni s vele közvetlen érintkezésbe, összeköttetésbe lépni. Mert hát utóvégre is bárminő állatot nevelünk, tenyésztünk is, ezt oly célból tesszük, hogy utánuk pénzt lássunk s hogy azokat a lehető legelőnyösebben értékesíthesük. Ez képezi állattenyésztésünk végcélját s ez irányban, ezen értelemben kell kifejezésre jusson állatkiállításunk realis hivatása is. Hiszen nem azért rendezünk költséget, fáradságot nem kimélve kiállításokat, hogy alkalmunk legyen fitogtatni azt, a mink van, s nem is oly célból, hogy módunkban álljon kitüntetések osztogatni s azokkal tenyésztő társaink hiúságát legyezgetni. Hanem igenis, bármely irányu vonatkozásaiban egyedüli célja előmozdítani, közremunkálni abban, hogy a tenyésztők a lehető legjobb, legértékesebb állatokat tenyészessék, s azokat előnyösen értékesíthessék. Kiállításunkat tehát szorosán véve egy olyan tényezőnek kell tekintenünk, a melynek legfőbb és tulajdonképeni hivatása, célja üzleti érdekeink szolgálatában, előmozdításában kell kifejezést nyerni. Ezen rendeltetésének azonban csak az esetben fog teljes mértékben megfelelni, ha képesek leszünk a keresletet képviselő látogatókat minél nagyobb számban megjelenésre bírni, odavonzani.

És most rátérek annak felemlítésére, minő közvetlen vagy közvetett haszon jut osztályrészül az egyes tenyésztőknek a kiállításon részvételből.

Ugy hiszem, nem kell külön taglalnom, részleteznem mindazon előnyöket, a melyeket az értékesítésre vonatkozólag fennebb általánosságban elmondottam. A díjak, kitüntetések buzdítják, ösztönzik a kiállítót megvalósítandó nemes céljai felé törekvésében. De nagy jelentőséggel és értékkel bír minden egyes kiállítóra nézve az, hogy itt magas színvonalu szaktudáson alapuló pártatlan elbírálásban részesülnek állataik. Feltétlen elismerésben részesül itt a legjobb, utbaigazítást, irányítást nyer a kevésbbé jó, a melyeknek

jövőben követése általa legjobbak közzé felküzhdheti magát.

Nem zárkozhatom el itt annak szükség-szerű felemlítése elől, hogy a nagyobb tenyészetek tulajdonosai jó szolgálatot tennének önmaguknak is, de kiválóan nagy értékű előnyére lennének a kiállítást látogató tenyésztő közönségnek azzal, ha tenyészteik keletkezését, fejlődését, célját, irányát, az alkalmazott tenyész eljárásokat, a takarmányozás anyagait, módját, kivételét az elért eredményeket — szóval a tenyésztés összes értékes adatait kis füzetekbe összefoglalva, azokat a látogatóknak ingyen kiosztanák. A kiállítónak meg lenne ebből az a haszna, hogy tenyészteit széles körben és alaposan megismernék s ez állatai értékesítésénél csak előnyére szolgálhatna. De másfelől a tenyésztés adatainak nyilvánosságra hozatala által az utak és módok, az alkalmazott eszközök, a melyekkel egy vagy más irányban kiváló eredmények értek el, bárki által megismerhetővé, közkincsé válnának s a jó példák követését megkönnyítenék. Semmi sem bírhat a haladni vágyó tenyésztő előtt nagyobb értékkel, mint az, ha jelesebb tenyészteket kitűnő eredményeit nemcsak láthatja, de egyuttal módja van azon eszközöket, eljárásokat is megismerni, a melyeknek alkalmazása által ő maga is hasonló eredmények elérésére képessé válik. Az ilyen kis füzetek megírásának, megírásának és közreadásának semmi nyomósabb ok utját nem állhatja. Persze ezzel az időre már megkéstünk, de pótolható a szaklapokban közlés által.

Az elmondottak összegezése után következtetést vonva kimondhatjuk már most azt, hogy ugy a kiállításban tényeg résztvevő tenyésztő, valamint a csak látogató, tanulmányozó gazda ezen tenyékedése által kétféle kötelességet teljesít. Az egyik kinek kinek önmaga iránti elsőrendű kötelessége, a melyet egyéni érdekének előmozdítására saját hasznára önkéntlenül teljesítenie kell, ha a fejlődéssel, haladással lépést tartani s az ebből eredő előnyöket maga részére biztosítani akarja. A másik állattenyésztésünk közös ügyének előbbrevitele iránti szép és nemes kötelességünk, a mely át kell hasson minden egyes tenyésztőt s a melynek teljesítésében részt kell veyen minden egyes gazda, mert hiszen példák állanak előttünk, a melyek azt bizonyítják, hogy a közjóllét csak ott lehet erős, szilárd alapokon nyugvó, a hol a közügyek ápolása, emelése érdekében az egyesek nemcsak lelkesedni, de cselekedni is tudnak. Már

pedig az a tenyésztő, a ki tényleges részt vesz a kiállításon, vagy azt csak látogatja, tanulmányozza, a midőn ily módon teljesíti önmaga iránti kötelességét, egyuttal a közügyet is szolgálja egyfelől azzal, hogy önmaga a haladás terére lép, de másfelől és főleg azzal, hogy nemesebb törekvések, hasznos eszmék és irányok terjesztőjévé, apostolává szegődik s a saját szűkebb körében példaadásával másokat is tette készttet.

Tisztelt gazdatársak! Erdélyi Gazdasági Egyletünk által a közel jövőben rendezendő állatkiállításunk nem szorul arra, hogy látogatottsága érdekében az én csekélységem agítájon. S a midőn tömeges látogatásra vagyok bátor felhívni tisztelt tenyésztő társaimat, természetem ezt az ügy iránti meleg szeretetből, s teszem, mert meg vagyok arról győződve, hogy ezen — a kiállítás megtartására igen helyesen választott időben, az idővesztés és a csekély kiadások értékét ezerszeres arányban visszatérítő, hasznosabb, nemesebb, értékesebb foglalkozást egy gazda sem találhat. Legyünk ott mindnyájan! Mutassuk meg, hogy kötelességeinket nemcsak minden irányban ismerjük, de van bennünk erő és akarat azokat teljesíteni is.

Várady Géza.

A székely kérdésről.

(Székely György orsz. képviselő előadása a s.-székelygyörgyi jun. 5-iki gazdaértekezleten.)

Mélyen megtisztelő és lekötő reám nézve, hogy ez országos értekezlet alkalmával szerencsés lehetek e hazarész itteni lakosságának kérdésével foglalkozhatni. Leggyakrabban hiányzik az alkalom, még pedig oly alkalom, a mikor reményemmel meghallgatásra és ügyeink felkarolására emelhetjük fel szavunkat. Panasza mindenkinek van, de nem mindig jogosult. Ha ez esetben is hiányoznék a tárgyi alap, ha nem lenne székely kérdés és e kérdést nem tartanám országos jellegűnek: a kiváló megtiszteltetés dacára sem tettem volna egyebet, mint köszönettel visszautasítani a belém helyezett bizalmat.

Ki ismeri hazánk történetét és ebben azon lapokat, melyeken a székelység története irva van, annak el kell ismernie kérdésünk országos fontosságát. Elmerengni a mulatokon: lehet kellemes, de a mult történetét okulni és levonni a helyes következtetéseket: hazafias kötelessége annak, ki eredményemmel akar munkálni a jövőn és tehetségéhez képest hozzájárulni a közjóllét emeléséhez, mely egyedül biztosíthatja ezredéves hazánk jövő fenn-

TÁRCZA.

A honfoglaló magyarok állattenyésztése.

Irta: Brummel Gyula.

III.

Az említett fajkülönbség a tenyésztésben nem hagyhatott észrevehető nyomokat maga után, még pedig azért, mert a vad-méneseik idegen lovak közé nem bocsájtottak, s így keresztezésekre nem igen lehetett alkalom, ha csak kivételes ritka esetekben nem. Kézből való hágtást még sokkal később sem őrtek a magyarok

Egybefoglalva az eddig előadottakat, azokból azon benyomást szerezhetjük, hogy a honfoglaló magyarok lovai kétségkivül nemes állatok voltak, s mivel azokkal egyöntetű működést voltak képesek kifejtteni nagy tömegekben is, azért nemcsak egyvéri, de valószínűleg egyenlő tulajdonságú és hasonló alakúak voltak. A hasznosítás és faj egybevetéséből az is következtethető, hogy a *kis terméti* magyar ló *zömök, erőteljes* állat volt, a melynek, hogy a lovat elbírja *erős hátának és jó kötésének* kellett lennie, lehet, hogy a *mar a kelténél magasabb és soványabb volt*, — a mi egyébként igen jó arabs lovaknál is előfordul, — ezen mar alakulást látszik igazolni az, hogy a magyar nyeregnek nagy kamarája van. t. i. a nyereg fekvés a mar nemcsak hogy nem terheli, de sőt

attól 4—5 ujjnyira el áll. Hogy a *lábai kitűnők* voltak, azt minden szakember egyöntetűen állította és állítja még ma is. Kiegészíti e képet a *dongás mellkas* és a *széles szűgy*, mint a melyek a kitűnően fejlett tüdő és vérkeringési központot foglalták magukban. A *has* bizonyosan nem lehetett valami nagyon formás, mert a lovak télen nyáron legeltek, s így nagyobb mennyiségű tápszert kellett felemészteniök, a mi a gyomor és belek tágult volta nélkül nem igen történhetett. A rövid hát és jó kötésű agyék folytatása bizonyára jól izmolt és a keleti jellegnek inkább megfelelő *dinnye-far* lehetett.

A mi ezen lovak *szinét* illeti, már előzőleg megemlékeztem arról, hogy az a legtöbbnél *sötét* volt, ezen elnevezéssel valamennyi olyan színt akarom egy csoportba foglalni, a mely a fehértől s ennek féleségeitől eltér. Irott hagyomány ez időből csupán a *fehér lóról* maradt, a melynek ritka voltát már jeleztem. A színek tekintetében *ősmagyar szavaink vannak*, a melyeket a nyelvbuvárok alig méltattak figyelemre. Például a *pej* szó, a melynek változatai a világos, sötét, gesztenye-, mogyoró-, meggy-, szattján-, barna-, fekete-, piros-, arany-, őz- stb. *pej*, továbbá a *pej*-deres és *pej* tarka színek. Ha ezen a sorozaton végignéznünk, rögtön tiszteba lehetünk vele, hogy a *pej tulajdonképen nem is volt szín*, hanem a színek, hogy ugy mondjam magaviselete, megjelenése, vagyis lehet pl. egy ló barna, vagy fekete, *a nélkül, hogy ez*

a szín pei volna, de semmiféle teremtett dolognak nem lehetett *pej* színe csak a lónak. Már abból, hogy a *pej*nek ennyi változatát ismerjük, nyilvánvaló, mennyire *distingvál* a magyar ma is a lószínek tekintetében. Egy másik régi magyar szó a *lószin* megjelölésre a *szög* vagy *szeg*. A szögárga, de még inkább a szegpej, olyan színek a melyeket más nyelven nem is igen lehet — még körülírással sem kifejezni. Ősi magyar volta mellett bizonyít több régi okmány is. A körmöczi levéltárban Csap'ár Benedek talált egy *árpádkori* oklevelet, IV-ik Béla király adománylevelét, mely Fejér: Cod. Dipl. is megjelent (V. k. 3. 75—77 ll.) e felirattal. »Ladislaus Chonus Comiti Petro filio Comitibus Miko pro equo alti pretii villam Taj (Doboczkya szerint C. D. Gay) in cotto in Turocz existendem donat.« Ezen nagyjértékű lónak szinét a C. D. szerint a »Seco«, Doboczkynál pedig a »Scev« szó jelzi, a miből szeg, vagy szög szín gyanítható. Akár az előbbi, akár az utóbbi fogadjuk el, a hangzás ma is teljesen bizonyítja, hogy a »szög« színt akarja jelezni e meghatározás. Részünkről mégis az utóbbi t. i. a »scev« olvasást tartjuk helyesebbnek, t. i. mai kiejtés szerint ez »szö«-t jelentene. Lehetséges pedig ez azért, mert analogonja t. i. a »szö«-ke« ma is színt jelent, s nem is nagyon elütöt s ez is, valamint a szög a szög-től ered. Az Anjoukori okmánytárban (Nagy Imre I. I. köt. 236. l.) a Márfássy család markusfalvai levéltárából származó okmány közöltetik, a mely 1311-

állását. Soha egy nemzet sem alkotott maradandót, ha szakított a történelmi multtal és új intézményeit nem hozta szerves összhangba egyéni sajátságainak megfelelő természetszerű követelményeivel. Őseink elfoglalták e hazát, megtartották véres áldozatok árán, de azon higgadt, előrelátó törvényhozási intézkedések által is, melyek, ha ma már túl is éltek magukat, azon kor kívánalmainak megfeleltek és hatásaikban czélszerűeknek bizonyultak.

Nekünk most az az igen terhes feladat jut, hogy a modern fejlődés kívánalmaival számolva fejlesszük az alapvető munkát, hogy véglegesen megszilárdíthassuk a magyar nemzeti államot.

E szempontból kiindulva, azt látjuk, hogy hazánk e végpontja a székelyföld lakói, mindig nagy előjogokkal voltak felruházva. Oka ennek nemcsak az volt, mert népe megbízható, hű és szorgalmas, hanem legfőképpen az, mert a nemzetiségek közzé beekeltem, szükség volt rájuk a magyar haza és trón védelmére. Ez feladatunk most is, azzal a különbséggel, hogy e honbiztosító feladat teljesítésére ma inkább van szükség erőttől duzzadó jólétre, mint hősies vitézségre. Ezért országos kérdés a székely kérdés és mert a székelység jólléte hanyatlóban van: bajaink orvoslása, a székelység jóllétének emelése, fájának szaporodása egyértelmű: Magyarország megerősödésének kérdésével!

Mig az előjogok korát éltük: azok védettek. Most első sorban kötelességünk, hogy önmagunk védjük magunkat, de az államnak, a társadalomnak sem szabad tétlen szemekkel nézni állapotaink hanyatlását és a melyik erősebb, kötelességtudóbb, az siessen segítségünkre.

A kórnak ma még csak tünetei mutatkoznak: általános közgazdasági és speciális jellegükkel. Fel lehet ismerni, meg lehet akadályozni a válságot, de hivatott és áldozatra kész ápolókra van szükség.

E rövid értekezés keretében megkísérlem párhuzamba állítani a multat a jelenel, mely ha sikerül, minden komolyan érdeklődő előtt világos lesz a kibontakozás útja, melylyel a székely kérdést megoldás felé lehet vezetni és a mely által rajtunk — székely kiscgazdák — segíteni tudunk.

Az előjogok korában a székely hangyaszorgalommal mivelte birtokát, annyit termelt és úgy tudta értékesíteni terményeit, hogy a székely ember jólléte, már határain túl némi

irigység tárgyát képezte. Előljárt Háromszék. Az ide való ember, ha pénze volt, inkább fizetett itthon 3—400 frtot egy hold földért, minthogy ugyanazon tőkével egy uradalmat vegyen az ország más, akkor értéktelen részén. Igen, mert nemcsak ragaszkodott és szerette szülőföldjét, hanem az meg is hálálta szívósságát.

Helyi piacjai élénkek és egészségesek voltak, iparczikkei kelet felé nagy kelendőségnek örvendtek, számtalan híres fürdőit tömegesen látogatták a dús gazdag idegenek és busásan fizették gyógyhatásukat. A székely szötte tetszetős mintájával, otthon készült, a harisnyaposztóval együtt, a tétlen téli napokon és ezen gyártmányok jóságát csak tartósságuk multa felül. Adózatlan szeszfőzés, szabad legeltetés, mindent központosító közgazdasági politika, kis existenciákat tönkretevő verseny hiánya: lehetővé tették a kis birtoku székely megélhetését a Nemere és Hargitta fagysele daczára.

A mindenesetre terhes székely katonai rendszernek sem lehet elvitatni azt a nagy előnyét, mely abban állott, hogy az összetartozás és együttérzés szellemét kifejlesztette, ápolta. A katonai fegyelem, rendszeret, pontosság vérévé vált a székelynek és bármennyire szabadságszerető és független érzelmű volt, tisztelni tudta vezetőit és szívesen engedelmeskedett nekik.

De jönniök kellett az új kor vívmányainak, melyek ledöntötték az előjogokat, melyek a felvilágosodás, haladás zászlója alatt rohamosan hódították meg a világot, hogy a középkor dohos intézményeit lomtárba helyezve, az újkor fejlődés alapjait biztosítsák. A székelység is kész örömmel esküdött e zászló szolgálatára, lelkesedése nagyobb volt önzésénél, szabadságszeretete versenyzett hazaszeretetével! A székelység küzdelmei szabadságharcunk legfényesebb lapjai!

És a midőn a véres áldozatok után a siker hajnala pirkadni kezdett: az éltető nap sugar helyett beköszöntött a reakció fagyárnyat borítva minden sikereinkre.

Ez is elmúlt; jött az új korszak, az alkotmányos Magyarország korszaka, mely meghozta már-már tüdőező reményeinket.

E változott viszonyok között fejlődésünk is más irányt vett. Részesültünk a szabadság minden áldásaiban, de igen helyesen, viselni kellett annak terheit is! És ezen terheket annál súlyosabban éreztük, minél fejlettebb lett e külföldi gyáripar, minél olcsóbbá tették gyártmányaik szállítását, minél nagyobb lett a

központosítás és a nagy tőke tulsulya s kisebb a földjáraadék.

Az az összetartás, mely egyedül teszi lehetővé a kis erők egyesítését nagy és versenyképes tényezővé, hovatovább lazább lett és az egyén önálló érvényesülése lett az eszmény. Mig a szomszédban lakó szász és román nemzetiségek a nem létező elnyomatás és magyarosítástól félve, nemzetiségük fenntartása czimén, szorosán összetartva, erős pénzintézeteket, kulturális és gazdasági szervezeteket alakítottak, addig nálunk székeleknel alig történt valami e téren.

A székely nemesség értékes tulajdonának nagy részétől, az urbéri váltsággyal, potomáron elesett, a kapott pénzt elvesztegette és jobbagy nélkül nem tudta földjeit művelni. Sok lett az eladó föld, melynek egy ideig akadt is gazdája. De ma már a föld utáni kereslet hanyatlott és ezzel annak értéke visszaesett. Pedig a székely most is szereti földjét, ragaszkodik hozzá, nehezen válik meg tőle, szívesen vásárol, ha van... pénze! Éppen mert nincs pénzünk, több az eladó föld, mint a vásáros és ezzel be van bizonyítva a székelységünk is.

(Folyt. köv.)

Almakonserválás Formalinnal.

Az „Erdélyi Gazda“ f. évi. 29. számának 318. lapján ily czímmel megjelent közleményre vonatkozólag a mult évben az egyetemi állattani intézetben végzett beható, saját kísérleteim alapján a következőket tartom szükségesnek az olvasó figyelmébe ajánlani.

A Formalin kitűnő bakterium-ölő szer, még nagy higitás mellett is. Lassan, de biztosan hat. „Belsőleg alkalmazva, távolról sem oly erős mérég, mintha a bőr alá fecskendik.“ (Dr. Löbisch). De mérég így is. Igen jó fixáló szer. A különböző állati és növényi részek fixálására és részben conserválására is elég jól bevált. A gyümölcsök fixálására és conserválására vonatkozó saját tapasztalataim a következők. A durva színű gyümölcsök: galagonya, berkenye, szeder, som elég jól megmaradnak 2%-os Formalin-oldatban. A szilvafélék szintén, ha félféretten teszszük bele. A kajszin és őszibarack is, valamint az alma és körte is. De mind inkább éretlen legyen, különben nagyon ellágyulnak. A husosabb és puha husu gyümölcsök 4%-osban állanak el legjobban. A ribizke (veresszőlő) is elég jól megtartja a színét is. Megjegyzendő, hogy minél több csersavat tartalmaz a gyümölcs, annál barnább lesz benne. Így pl. a körtefélék,

ből való, s mely szerint Alexander Curialis Comes et quatuor Judices Gumur bizonyítják, hogy Ravasz Miklós Meinold fia Márton ellen egy szögsárga (*Zuk Zaar coloris*) színű ló elvitele miatt indított ügyet Henrik és Kelemen rokonainak engedte át. Ez az okmány is csaknem árpádkorinak tekinthető, a mennyiben ezen fejedelmi családnak utolsó királyi sarja tudvalevőleg 19 évvel ezen okmány kelte előtt szállt sírba. A *pej* szín is előfordul régi oklevelcinkben. Így 1365-ben (Nagy) Lajos király szigorúan meghagyja Péter leleszi prépostnak, hogy a *pejlovat*, (*equus pej coloris*) melylyel neki az ország szokása szerint tartozik, mielőtt küldje el. (I. századok 1871. 620 l.) Ugy a *pej*, mint a szög, a mint a felsoroltakból nyilván való *ősmagyar szavak*, s jelentőségük talán olyan értelmű, hogy mi azt ma már el sem tudjuk képzelni. Mai nyelvünk nem is ismeri e színeket, mint önállóakat, hanem mindig csak — a fennebb elsorolt — összekötetésben.

A harmadik ősmagyar ló szín a *fakó*. Igaz ugyan, hogy veszedelmesen közel esik a feltevés, hogy ez nem más, mint a vele egy jelentésű német *Falch* (*Falke* = *Sólyom*) mása, lehet, hogy az eredetibb latinból véve. Mégis valószínűbbnek tartom, hogy ez is *ősmagyar* szó, még pedig azért, mert teljesen megegyez a szóképzés az ősi színjelentő szavak képzésével. Nézzük például a szür-ke, sár-ga színeket, ezekben a színt kölcsönző szavak, t. i. a *szür* és a *sár* kicsinyítő raggal el-

látva jelzik a színt magát, a fakó színnel a *fa* adná a színt, t. a kicsinyítő rag a *kó*, (per analogiam más részről pl. Fál—Palkó) s megerősíteni látszik föltevésünket az is, hogy a fakó szín, tényleg hasonló a kissé korhadó *fa* színéhez.

Van azután említve olyan szín is, a melynek jelentőségét nem ismerem, talán nem is ismeri senki, és felemlítése is inkább csak arra való, hogy a feledékenységéből kiemeljük. Így szántói Bech Péter 1517-iki végrendeletében foglaltatik a következő hagyományozás: »Item Equum unum *coloris Hóla* ... lego ad manus Nicolaj Bogadij.«*) Milyen lehetett a *hóla* szín, ki tudná megmondani? Nem hiszem, hogy tévedés lenne és *hóla* helyett *hóka* lenne olvasandó, mert *hóka* szín nincsen, csak *jegy*, hogy hajdan lett volna, nem valószínű.

A ma még használatos régies színnevezések között találok a *zsuffa* színt, másként *izabellát*. Nem tartom valószínűnek, hogy ez ősi magyar szó lenne. Maga a szín előfordul ugyan nagy ritkán a magyar lónál is, de ez inkább atavistikus tünet, bár nem lehetetlen, hogy az atavismus az őskorból való; hiszen a dél-orosz lovak között sem ritka a *zsuffa*; de a hangzás és a szóképzés, valamint az, hogy népünk ajkán e szót még sehol soha sem hallottam, de az is, hogy a régi írásokban nyomát sehol sem találtam — csupán néhány újabbkori szakmunkában — valószínűvé teszik, hogy olyan

kölcsön-szóval van dolgunk, a melyre népünknek valódi szüksége soha nem is volt.

Hogy a felsoroltaknál több ősrégi szót most nem jegyezhetek ide, igazán sajnálom, mert nem kételkedem benne, hogy több is volt ezeknél.

Ha már ennyit foglalkoztunk a színekkel, nem lesz érdektelen egy-két szóra méltatni a *jeleket* is. A lovon látható jelek elnevezése ma már légió; kivált a német tankönyvek minden egyes testrészek annyi nevét, alakját és jelét gyártják, hogy az mesés s hogy ezek e révén a magyar művekbe is átkerülnek azt nem is csodálhatjuk, pedig köztük néhány olyan torz, hogy csak sajnálkozni lehet rajta (pl. ék-fej, = Keil-Kopf. Vénasszonyfej = Altveiberkopf stb. stb.); a régies hangzású jelek köze a világért sem vehetjük a »virágcsa«-t és a kesely-t; az előbbi teljesen szabályos képzésű szó és jelenti az orron végignyuló fehér szőrzetet, egyébként sötét színű lovon, tehát kis feltűnő fehérség = hóka, havacska. A kesely szó származása előttem teljesen homályos, akár kesely, akár kesej vagy kesec alakban tekintem; de maga a szó székely eredetű, s jelenti a sötét színű lovak fehér lábait és általában a színek, hogy úgy mondjam dekompozícióját. Pl. a magyarnak az albinos kesely, tankönyvekben e helyett inkább a pirók elnevezést használják, de jobbnak vélem a keselyt. A debreczeni ember ismeri a keselylábú lovat, de a kesely-tehenet is és ha a magyar marhán észreveszi a gulyában, hogy a tenyészállatok sarva kesely, vagy a herék és

*) L. Tört. Tár. 1859. 243. l.

birsalma. A dió szénfekete lesz. A gyümölcsök különben általában felpuhulnak benne s több-kevésbé elázott jellegűekké válnak. A folyadékot többször kell változtatni a készítményeken.

Mindaz azonban csak *muzeumba való* dolog és nem megenni. Mert bár a formalinban eltett beszerzések szilva nagyon kívánatosnak látszik az üvegen keresztül, de ha az ember a szájához viszen egyet, menten elmegy a gusztusa tőle. De meg aztán határozottan mérgező hatása is a formalinos gyümölcs. Hát még ha — mint a san-micheli kísérletező — egy kevés rézgálicot is teszünk bele, hogy a zöldszint jobban megtartsuk. Hisz akkor valószínűs öngyilkosság volna így conservált gyümölcsöt enni. Föltéve, hogy képesek volnánk a formalin visszataszító szaga s csípőssége daczára bebirkozni a gyümölcsöt.

A formalinos conserválás tisztán csak muzeumi s tudományos vizsgálati célra való, de nem élvezeti szerck eltevésére.

Bálint Sándor dr.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Közgazdaság” mintha működése céljával tüzte volna ki a mezőgazdaság sorsának előbbrevitelét, olyan következetesen halad megkezdett útján, a mely a közdaság prosperálását hivatott elérni. Nem követi az általános divatot és nem játszik labdarugó játékot a most fashionable „agrárius” és „merkantilista” jelszavakkal, hanem egy-egy ügyesen fölvetett eszmével, találó kritikával, intézmények ösmertetésével több hasznot hajt a mezőgazdaságnak, mint némely szaklap, vagy több hasznót a kereskedelemnek, mint annak németnyelvű, lepedőformájú orákuluma. A mivel pedig fönnállása óta szakadatlanul, cikkek során át igazán meleg érdeklődéssel és kiváló tudással foglalkozik, az a magyar föld terhe és a mezőgazdasági hitel kérdése. Legutóbbi számában „Modern földtehermentesítés” czimen ösmerteti azt a tervezetet, melyet Grabmayr osztrák képviselő a tirolai Landtag elé terjesztett. A tervezet nem vonja egy kalap alá a világ összes földbirtokait és nem ad egy univerzális gyógyító szert, hanem speciál a tirol-parasztbirtokra, az ottani telekkönyvi jog szeit külön kezelte „geschlosser Hof”-okra terjed ki. Ezeket a birtokokat az eladósodástól megmenteni csak úgy lehet, ha a magánosok zálogjogait kirekesztik és azok szerzését mező-

gazdasági ingatlanokon csak köztestületileg szervezett hitelintézeteknek adják át. Grabmayr föllalítja a tételt: „az első helyen való megterhelés veszélytelen, a második veszélyes, a harmadik romlásra vezet.” És ebből levonja a következtetést: az első hely megmaradhat, a másodiknak és harmadiknak el kell tűnnie. Gyakorlatilag pedig ezek a tételék a következő jogszabályokban nyernének kifejezést: Parasztbirtokokon zálogjogot csak az országos jelzálogintézet, vagy mezőgazdasági szövetkezet szerezhethet, a melyek kötelesek a birtokot az alapszabályos $\frac{2}{3}$ részig megterhelni. A hasznos személyhitel biztosítására a rendes jelzálogi megterhelhetésen kívül meghatározott célokra és gyors törlesztés mellett a parasztbirtok szövetkezeti uton kaphasson kölcsönt. Ezen fölül semmi további megterhelésnek nincs helye, más hitelező még végrehajlási uton sem szerezhethet zálogjogot, követelése kielégítésére csakis a birtok elárverezését kérheti. Ez által el lenne érve először az a cél, hogy a parasztbirtok csak teljesítési képességének határáig és egy emberöltő alatt csak annyira lenne megterhelve, hogy az örökös részére életképes gazdasági helyzet maradjon fenn. Ez a tervezet persze egészen speciális, de újból föl hívja figyelmünket arra, a minek megoldása mezőgazdaságunk életkérdése s a mit mégis nálunk rendszeres rendszertelenséggel hofölráznak, hol aludni hagynak: a kisbirtokos mezőgazdasági hitelére. Mennyire igaza van cikkírónak: „annyi gondolkodással, a mennyit arra a kérdésre fordítanak, hogyan ünnepelje, vagy ne ünnepelje-e a magyar állam a katholicizmus 900 éves jubileumát, bizonyára lehetne ebben a valamivel fontosabb kérdésben is némi eredményre jutni.”

A „Gazdasági Lapok”-ban Milhoffer Sándor a vonal alatt „baromfi-fajtáink javítása”-ról ír. Szinte csudálkozással tölt el az a páratlan sokoldalúság, melylyel Milhoffer a tollat forgatja. A baromfiakkal és az őrlési forgalommal egyidejűleg foglalkozik, a tőzsdéről, telepítésről, hitelviszonyokról, munkáskérdésről, az állattenyésztésről, kendertermelésről, általános növénytermelésről cikkekben és könyvekben valóban ritka tevékenységgel értesít az általa megformált nézetekről. Hogy ez az univerzális az alaposság rovására megy, az természetes. Szorgalma és törekvése mindazáltal előismerésre méltó. Nézetünk szerint mégis kár, hogy erejét szétforgácsolja. Munkáiból látjuk, hogy vé-nája inkább mezőgazdasági témákra predestinálja. Ezek általában sokkal sikeresebbek, egyesek, mint például a munkáskérdésről irt

munkája is, valóban értékesek. A „G. L.” tárczája azonban sem nem érdekes, sem nem tanulságos; nem új és nem igen alapos. Az olyan mondatok, mint: „A pulyka kitűnő hús folytán értékes; felnevelése azonban sok bajjal jár,” vagy „A pulykatenyésztés leginkább fizeti ki magát, hol elegendő legelő van: itt azután külön pástort tartanak az őrzésre,” vagy „Sokszor előfordul, hogy az apró pulykák nem tudnak enni” olyan közkeletű állítások, a melyek elemi-iskolás növendékeknek, vagy igénytelen laikusoknak való, a kiknek még stílusban sincs igényük. És azonkívül nem is mindenben valóak, mert bizony a pulyka nem is olyan kényes, mint a milyennek általában mondják őket, föltéve, hogy jó tápláló takarmányozásban részesítjük őket erős szülőktől származnak. A „baromfi fajták javítása”-nál tehát éppen arra kellene kiterjeszkedni, hogy jó táplálás és okos tenyésztés az, a mi javíthatja a fajtákat. És ugyanez a lapidáris, hogy ne mondjuk lapos baná-lítás van a „kacsatenyésztés” és a „baromfi betegségei” fejezetekben. Például, ez egy állítás: „A ludak többnyire a libadögben pusztulnak el.” Mennyivel érdekesebb ez tanulságosabb volt a „G. L.” talán 11. számának az a tárczája, melyben Ordódy né Anglia baromfi-és tojáspiacczáról ír! És mennyivel értékesebb dologra fordíthatná Milhoffer értékes pennáját, mint ilyen jelentéktelenségek megírására!

A „Magyar Kereskedők Lapja” legutóbbi száma is tanuskodik a mellett, hogy az olasz borvám kedvezmény megszüntetése ma már nem csak szőlőtermelőink, hanem közgazdaságunk óhaja. „Soha sem is kellett volna Olaszországnak ezt a kedvezményt megadni, részint azért, mert megfelelő ellenértékű koncessiót csak a papíron kaptunk, részint azért, mert az országnak olasz borral elárasztására nem volt semmi szükség s inkább oda lehetett volna irányítani a törekvést, hogy a filoxera pusztításai miatt lehanyatlott bortermés helyébe a sörgyártás lépjen, melynek fellendüléséből a hazai mezőgazdaság, belföldi ipar és az államkincstár meritettek volna hasznot. A sörfogyasztási adó tulságos felcsigázásával azonban az állam rendkívül megdrágította a sört, a bortermésre pedig ráeresztette az olasz konkurencziát, tehát elnyomta mind a kettőt s az egyik oka annak is, hogy hazánkban a pálinka-ivás elterjedése veszedelmes mérveket öltött.” Mindennek az ára emelkedett, csak a bor ára nem, vagy legalább is csak a kicsinyben való eladásnál, a miből azonban a termelőnek nem, hanem a közvetítőnek és az

környékük keselyek, menten sejezte őket. De kesse embert is ismer, t. i. az albinost. Nem is nézi sokra. Ez a kifejezés tehát nem annyira szint, mint színhiányt jelent.

Hátra van már most, hogy azt taglaljuk, milyen számú lóval vonultak be a honfoglaló magyarok új hazájukba. Arra nem gondolok, hogy valamely pontos állatösszeírás adatait használhassam fel e tekintetben, sajnos ennél sokkal, de sokkal fontosabb adatok tekintetében is homályban vagyunk, de azért némi támpontot mégis fogunk találni erre nézve is a régi írásokban, csak keressük ki belőlük az idevágó feljegyzéseket.

Ibn Daszta h a honfoglaló örök számát 10000-re, a lovasság számát pedig 20000-re teszi. Ha a hadban álló lovasság összes lovainak számát a tartalékkal együtt 40000-re tesszük is, pedig nem volt annyi, akkor az ezen kívül még birtokukban levő lovak számát semmi esetre sem tekinthetjük egy millió darabnál többre. Ezt is csak azért, mert feltesszük, hogy az állattenyésztéssel foglalkozó nomád nép fővagyona és egyetlen jövedelmi forrása — a zsákmányon kívül — az állatkereskedés volt, s hogy ezt a honfoglaló magyarok gyakorolták, arról írott adatok is beszélnek. A lókereskedés főleg Dél-Oroszország felé irányult akkor.

A lótenyésztés gyakorlati része miben sem különbözött attól, a mely még a 19-ik század második felében is sok helyt szokásban volt. Vad mé-

neseben száguldózták be a lovak a be sem látható legelőket. A ménék *háremet* csaptak maguknak, s ahozzájuk szegődött kancza-lovakkal mintegy cotteriákat képeztek a ménesben, a melynek zaját időnkint viharossá tette a ménék harcza, melynek rendszeren áldozatul esett a gyengébb mén. A fedeztetés, illetve a fedezés szabályozására senki nem is gondolhatott, még kevésbé a szülő állatok kiválasztására. Az egyedüli cél a legelő kihasználása volt, s ezért az állatok számának fokozása lehetett csupán a tenyészccél, legelő bőven lévén. A használati lovakat pányvával fogták ki a ménesből és betörték a szolgálatba. A herélést már akkor gyakorolhatták, s bár erről azon időkből nem is maradt írott emlék, azért mégis elhihetjük, a mit a »Székely székek szokása« idevonatkozólag elő ír. *Thaly* Kálmán szerint Rákóczy korabeli e szabály (i. Századok. 1869. évf. 169. l.) lehet különben, hogy ennél régiebb. Az idevágó fejezet így hangzik:

»Szokás pedig régenten ez volt: hogy az székelynek nem volt szabad járni semminémű nyeregben, hanem katonanyeregben, szakállas kegyelben, rohonzai zabolában járni lovat; *nem is volt az katonának szabad lovat megheréltetni, az hadnagynak híre nélkül, hanem ménlovat tartottanak mindaddig, míg megerősödött a ló;* a végre voltak minden falukon lóköltő helyek, a holott is nem volt szabad jártatni semmiféle marhát, hanem csak azon ménlovak számára tartották.

A tábori lovakat hámban fogni s járni nem volt szabad.»

Ebből az tűnnék ki, hogy a lótenyésztésre a nép előjárói felügyeletet gyakorolt a hadnagyk révén, nehogy valaki egy oly mént heréljen ki, a mely a tenyésztésre előnyös tulajdonságokkal bír, a minek megítélését — nagyon helyesen — csak akkor tartották lehetségesnek »mikor megerősödött a ló.«

A kézből voló hágtatás egyáltalában nem volt európai szokás, s első nyomát találtam *Tseh Mártonnál*, a ki 1608-ban írja a török fogságból szabadulva, hogy Konstantinápolyban tapasztalta és látta, hogy 24 igy fedezett kancza után 14 csikó esett, s annyira el van ragadtatva ezen nagyszerű eredménytől, hogy mindenütt ajánlotta ezen ménesrendet. Valószínű is, hogy a mikor aztán a brandenburgi választófejedelem főlovászmestere lett, működési helyén elveit gyakorlatilag is érvényesítette. De ebből aztán az is kiderül, hogy nagyon nagy lehetett a meddő-kanczák száma.

Vessünk még egy pillantást vissza a régmúltba. A magyarok még nem lépték át a kárpátok hérczeit, hanem Ázsiában és később az Etelközben barangoltak barmaikat legeltetve, néha-néha be-be ütve a kozárok, bessenyők, bolgárok tartományába. A honkeresésben még nem jutottak el a négy folyó országába, hanem itt idegen népek éltek és táboroztak; de azok is főként állattenyész-

államnak van csak haszna. És terjed a hamisított bor behozatala is. Bizunk tehát benne mink is, hogy a kormány el fogja ösmerni, hogy az olasz borvám felemelése közóhajtás, mely elől a kormány nem zárkozhatik el, addig pedig fokozott figyelem és legnagyobb ellenőrzés szükséges, hogy legalább a hamis borok behozatala meggátoltassék.

A „Szőlészeti és Borászati Lap“ a gyöngye fehér boroknál előforduló *nyulósodás* okáról és gyógyító szereiről ír és ad praktikus tanácsokat. A nyulósodás erős boroknál nem fordul elő, mert a nagy szesztartalom ezt a betegséget megakadályozza. Ugyisintén a vörös bor is ritkán nyulósodik, mert az ilyen borokban sok a csersav, mely szintén megakadályozza a nyulósodást. A nyulósodásra az a bor hajlandó, mely hideg helyiségben, tehát tökéletlenül erjedt és e végett csekély a szesztartalma. Ezért ha a bajt meg akarjuk előzni, borunkot tökéletesen ki kell erjeszteni. A mennyiben erjedés alkalmával az időjárás hűvös, mely a tökéletes kiejedést akadályozza, az erjesztőhelyiséget fűteni kell. Mint-hogy sokszor a csersavhiány is oka a nyulósodásnak, a szőlőt zuzás vagy csomaszolás után czélszerű legalább 24 óráig törkölyön hagyni, hogy a szőlő héjából elegendő csersav jusson a borba. Ily eljárásnál azonban ajánlatos a szőlőt lebogyózni, mert különben a kocány igen fanyarrá teszi a bort. Ha már minden óvintézkedésünk daczára borunk megnyulósodik — megjavíthatjuk lefejtés és derítés által. A nyulós bort úgy kell fejteni, hogy a levegővel lehetőleg érintkezzék. E czélból a csap végére illesztünk locsolórostát, hogy a bor vékony sugarakban folyjon ki. Ezenkívül minden sajtár bort tiszta nyirseprűvel zakatoztatjuk meg. Azt a hordót pedig, melybe a bort fejtjük, kénezzük meg. A mennyiben a nyulósodás nagyobb foku és a lefejtés a bajon nem segít, a bort derítsük meg. A derítőszer lehet tojásfehérje, zselatin vagy vizahólyag. Egy hektoliter borra 1—2 tojásfehérje, 6—8 gramm zselatin, vagy 1—2 gramm vizahólyag szükséges. A kellő mennyiség kipuhatólására minden esetre előbb kicsinyben tegyünk próbát. Derítés előtt a borba keverjünk 1—2 gramm csersavat, mert a derítőszernek csak úgy van meg a kívánt hatása, ha a borban van elegendő csersav; már pedig ez a nyulós bornál rendszeren kevés.

— r — 6

Könyvszemle.

Adatok a tuberkulin vizsgálatokhoz. Irta:

Ujhelyi Imre, kir. gazdasági akadémiai tanár.

téssel foglalkoztak. Messzire vezetne, ha csak ezen tekintetben is mindazon népekkel foglalkoznánk, a kik e földön éltek, de főbb vonásaikban még sem lesz czélszerűtlen egyet-mszt elmondani az őskorból.

Hogy a magyar föld mily ősrégi kultúrával bírt, azt mi jószerint elképzelni sem tudjuk, mert annak nyomait is elsodorta a népvándorlás számos özöne, de hogy e tájon a földmívelést már emléket meghaladó idők előtt üzték, annak bizonyítéka, a mint *Török János* (Kelet képe I. köt. Bécs, 1856. 142. l.) felemlit, s érdekessége miatt mi is ideiktatunk: »Majdán faluban Torontál vármegyében 1839-ben egy ottani lakos kutat ásott és *hat ölnyi mélységben* egy régi nagy hajó elő részének maradványaira akadt. A fa már egészen elrothadt volt, s az egy lábnyi hosszú szegeknek is alig látszott nyoma. A hajó azonban *kölessel volt megrakva*, s ennek belseje még részben ép állapotban találtatott. Akkori szaktudósok a hajóban egy régi *phoeniciai* kereskedelmi hajót ismertek fel, mely nyíván e helyen lett meglepve a természet azon katasztrófia által, mely a magyarországi Alföldön létezett tenger lefolyását eredményezte, a mely tehát a víznek hirtelen lepadását s annak folytán a hajónak iszap- és földdel való elborítását vonta maga után. Vagyis kultúra volt e földön, vagyis jobban mondva a magyar felvidéken és Erdélyben, mert hogy az akkori közlekedési eszközökkel a vízi utat kivéve nem lehetett olcsón árukat szállítani, az kétségtelen. Valószínű,

Szarvasmarha állományunk egyik legveszedelmesebb betegsége a gümőkór, állategészségügyi rendészetünk legközelebbi feladatai között tehát ennek leküzdése s ha lehetséges, kiirtása első helyen áll.

Ujhelyi tanár hivatott előharczosa ennek az ügynek s ma, mikor még a kezdetén vagyunk csak a megkezdendő nagy munkának, ő már külön füzetben is közre adta tapasztalatait, melyekből nemcsak a szakemberek, hanem a gazdaközönség is sok tanulságot merithet.

A füzetben, melynek beszerzési ára 50 fillér, az általános részen kívül néhány állomány tuberkulinozása és azok eredménye van ismertetve, a szakszerűen levont következtetésekkel együtt, melyeknek tanulmányozását és mérlegelését gazdáinknak melegen ajánljuk. A füzetből jövő számunkban egy részletet hozunk.

Hogyan vedekezzünk a szőlő ellenségei és betegségei ellen? 21 ábrával. Ily című könyvecske jelent meg a Franklin-Társulat „Falusi könyvtár“ című gyűjteményében (mint 51. füzet), melyet készséggel ajánlunk a szőlőműveléssel foglalkozók figyelmébe. A könnyen érthető modorban írt könyv szerzője *István Gazda* (Rombay Dezső), a nép kedvelt gazdasági írója. Főbb czimeai a következők: A filloxera — Védekezés a filloxera ellen. — A szőlőnek futóhomokba való ültetése. — Amerikai szőlőfajták. — Telepítési költség. — A peronoszpora. — Lisztharmat. — Szőlőmoly. — A pajor. — A sárgaság. — Káros-e a méh a szőlőben? A könyv ára 1 korona; kapható minden könyvesboltban.

EGYLETI ÉLET.

Az „E. G. E.“ Darányi miniszterhez jul. 23-iki üléséből a következő feliratot intézte:

„Nagyméltóságú Minister Ur! Kegyelmes Urunk! Abból az alkalomból, hogy Nagyméltóságod Párisban, a világ összegyűlt gazdái előtt mondott felköszöntőjében a mezőgazdasági eszmék diadalát kívánta, idehaza a sajtó egyes organumai részéről durvaságában pártatlanul álló, alaptalan és igazságtalan megtámadtatásban részesült. Nem akarjuk erősebben illusztrálni ama lapnak eljárását. Elvégre egy lap, a mely mögött egy érdekcsoport áll, a mely érdekcsoportnak gyökérszála nem a magyar földbe nyulnak, — egy lap, a mely mindig és mindenütt ott volt található, a hol

hogy a phoeniciai hajó távolról hozott árukat e földön kölessel kicserélte s úgy indult vissza.

De ez olyan nagyon régen volt, hogy e korból semmi használható adat reánk — ez egy emléken kívül — nem maradt. Hanem a rómaiakat közelebb találjuk, s hogy az ő uralmuk idején e földön már volt állattenyésztés annak írott nyomai vannak. Tudjuk, hogy pannonia kivitele Aquileján keresztül irányult és *nagyszámu marhát és nyers bőrt* vittek Itáliába, melyért cserébe olajat és olasz borokat hoztak ide.

A római császárok a *vásárookra* is kiváló gondot fordítottak Pannoniában, s azok biztonsága tekintetében szigorúan intézkedtek. Kiváló kegy volt az, midőn *Aurelianus* megengedte a vandaloznak, hogy a dunai városok vásárait látogathassák, sőt, hogy a Dunán maguk is kereskedést folytathassanak (l. *Száradok* 1885. 671 l.) Hasonló szerződést kötött a római birodalom *Attilával* is, ennek értelmében a vásárokat azétán nem a Duna partján, hanem attól 5 órányira *Naissusban* kellett tartani, s azokon úgy e rómaiak, mint a hunnok teljes biztonságát és viszonyosságát élveztek.

(Folytatása következik.)

a gazdák ellenségei vannak, csak elfoglalt álláspontjához maradt hű, mikor a Nagyméltóságod pohárköszöntőjének szelleme ellen fordult.

A mi kötelességünk, az egész ország gazdáinak kötelessége azonban az, hogy hájljukat kifejezzék mezőgazdaságunknak a világ színe előtt Nagyméltóságod által való fényes képviseltetéséért; mindnyájunk kötelessége, hogy szolidarisáknak valljuk magunkat azokkal az eszmékkel, melyeknek Nagyméltóságod Párisban ékes szószólója volt; hogy azzal a méltatlan és minden magyar gazda által megvetett támadással szemben tudomására hozzuk Nagyméltóságodnak azt a bizalmunkat és ragaszkodásunkat, melyet mindenha és most fokozott intenzitással érezünk a magyar mezőgazdaság érdekében folytonosan kifejtett áldásdus tevékenységeért és párisi állásfoglalásáért.

A mezőgazdasági eszmék diadala! Jelszava annak, a mit kívánni sohasem szűnt meg tizenegy millió magyar mezőgazda, a mit Nagyméltóságod vezérlete alatt lelkesedésével és fáradhatatlan munkássággal diadalra is fog juttatni erős karja. És a mint tántoríthatatlanul követtük Nagyméltóságodat mindig a mezőgazdaság iránt kifejtett tevékenységében, úgy most is és most még hatványozódott lelkesedéssel követjük a kibontott zászlót diadalmas útjában.

Eddigi bizalmunk nem szorult megerősödésre, csak alkalom kellett, hogy kifejezhessük. Ezt az alkalmat most a Nagyméltóságod párisi szavai és az ennek nyomán fakadt támadás adták s mi örömmel ragadtuk meg.

Kolozsvár, 1900. július 23. (P. H.) Mély tisztelettel: *Szabó József* egyl. elnök. *Tokaji László* egyl. titkár.

Igazgatóválasztmányi rk. ülést tartott az „E. G. E.“ július hó 23-án.

Elnökölt: Cs. Szabó József egyl. elnök; *Elbádogt és jegyzett:* Tokaji László egyl. titkár.

Felém voltak: Nagy Dezső, Tulogy Samu, Kürti Dezső, Br. Jósika Gábor alelnök, Dr. Szentkirályi Ákos, Tóth Zsigmond, Péter Béla, Nagy Lajos, Deák Ignác, Jakab László, Bocsaánczy László egyl. pénztárnok ig. vál. tagok.

A jegyzőkönyv hitelesítésére elnök Tóth Zsigmond és Nagy Dezső tagokat kéri fel.

Mult V/30-i ülés jegyzőkönyve felolvasatván — tudásul vétetett.

Egyleti pénztárnok jelentése felolvasatván, a május havi pénztári forgalom:

8691 kor. 85 fill. áthozat és bevétel,
3617 „ 04 „ kiadás és

5074 kor. 81 fill. maradvánnyal, —

a június havi pedig:

5188 kor. 83 fill. áthozat és bevétel,
2228 „ 26 „ kiadás és

2960 kor. 57 fill. maradvánnyal —

jóváhagyó tudásul vétetett.

A kolozsvári gazd. tanintézet tanári testületének javaslata alapján A Gr. Mikó és Bors Albert-féle alapítványok 200—200 koronás jutalomdíjait igazgatóválasztmány: Nyárádi János és Antal Agoston végzett hallgatóknak szavazta meg. Az átadásra pedig Nagy Lajos és Tulogy Samu tagokat kéri fel.

Ugyanannak javaslatára a gazd. tanintézetnél megüresedett 7 állami ösztöndíjas hely elnyerésére: Fodor Győző, Tóth Lajos, Kátai Mózes, Szilágyi Sándor, Coscinc Aurél, Lomjanszky Béla és László Endre pályázókat ajánlta a választmány a földm. miniszternek.

Özv. Csermák Jánosnénak, az egylet néhai ügybuzgó és derék pénztárnoka özvegyének kérelmére, a választmány 200 korona temetési segélyt szavazott meg.

A „Népbank Részvény Társaság“-nak botét iránti ajánlata folytán igazgatóválasztmány egyelőre 2000 korona botétnek eszközölését határozta el a tisztviselői nyugdíj alapból.

László László ig. vál. tag beadott indítványára értelmében elhatározza az igazgatóválasztmány, hogy csatlakozó felirattal járul

hozzá az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületnek a földm. Miniszterhez intézett ama kéréséhez, mely állás foglalást kér Bécs város községeinek azon határozata ellen, mely szerint a bécsi marhavásártérre felhajtott állatok után a fogyasztási adót jövőre ne a vevők, hanem az eladók és pedig eladás előtt kötelezteszék fizetni.

Egyleti elnök indítványára egyhangú lelkesedéssel elhatározza a választmány, hogy Dérányi Ignác földm. minisztert az egylet, a párisi nemzetközi kongresszuson mondott nagyszabású beszéd következtében ért méltatlan támadások alkalmából, bizalmi felirattal üdvözölje. A felirat elküldésével elnökség megbizatik.

Egyleti titkár előadja az értékesítési szövetkezet ügyében eddig tett intézkedéseket és lépéseket. Bemutatja a bizottságilag kidolgozott alapszabály tervezetét, valamint a földm. miniszteriumból megküldött gyűjtő állomási alapszabály tervezetét.

Igazgató választmány helyeslő tudásul veszi az eddig történeteket s megbizta elnökséget, hogy a vidéki gyűjtő állomások első szervezési költségeinek részbeni fedezetére a földm. minisztertől megfelelő segílyt kérjen.

Kis hirdetések című rovatunkra felhívjuk olvasóink figyelmét. Egy koronáért, mely előre beküldendő, mindenki hirdethet s az utalvány szelvényre a hirdetés szövege is felírható. A hirdetési megrendelés minden száma legkésőbb csütörtökön délig a kiadóhivatalhoz juttatandó.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A vetések állása külföldön. Románia.** A buzavetések szépek és gazdag aratást, átlag 10–11 mm.-t ígérnek ugy mennyiség mint minőség tekintetében. A rozs gyengébben áll, közép termést azonban ez is fog adni. A repce aratása bevégeztetett; eredménye azonban a hozá kötött reményeknek nem felelt meg, a hozam átlagban hektáronként 500–700 kg. Az árpa, zab és kukoricza jó, bár ez utóbbinak a megmunkálásával itt ott megkéstek.

Franciaország. A földmívelésügyi miniszteriumba érkezett jelentések szerint az őszi buza egy megyében nagyon jól 23-ban jól, 52-ben meglehetősen jól, 7-ben kevésbé jól és egyben közepesen áll. A tavaszi buza állása egy megyében nagyon jó, 24-ben jó, 21-ben meglehetősen jó és háromban kevésbé jó, A további megyékben nem vetettek tavaszi buzát.

Németország. A vetések állása június hó folyamán határozottan javult. A rozs ugyan csak közepes temést ígér, a buza azonban jó, míg az árpa és zab kielégítő termésre nyújt kilátást. A róna fekvésű rétek első kaszálása nagyjából jó eredménnyel végződött be, s a minőség ellen sincs panasz fölleg ha a takarítás tartamára az idő folyvást kedvező marad. A lóhere is jól fejlődött és így takarmányszükség nem igen fog előállani.

Oroszország. A télen át esett nagy hőmérséklet alatt az őszi vetések igen jól fejlődtek. Az időjárás is igen kedvező volt különösen a növényzet fejlődése idejében. Egyes mélyebb helyen a hótömegek olvadása jelentékeny károkat okozott. Kaukázus keleti részében saskajárás is pusztított. Átlagban a vetések jobbra kielégítően állanak. A gyümölcstermést a jég megsemmisítette.

Nagy-Britannia. A kedvező időjárás következtében a növényzet nagyobbára kielégítően gyarapodott, mindazonáltal a buza gyengébben áll mint a múlt évben.

— **A jövő vámpolitikája.** Az osztrák mezőgazdasági érdekek megvédésére létesült központ a kereskedelmi szerződéseknél a mezőgazdaság érdekében megállapított követeléseit összegezi a központ szakelőadója egy vaskos könyvben, melyeknek minket érintő következtetései a következők:

Az új vámtarifák olyan legyen, hogy minden termék, mely a belföldön előállítható, vámvédelemben részesüljön.

Nyersanyagokra kiviteli vámok nem állapítandók meg.

A Magyarországon őrlésre rendeltetett gabona szabad raktárai beszüntetendők.

A monarchia határai élő jószág behozatala elől elzárandók Oroszország és a Balkán, tehát Szerbia és Románia felől is.

A nyugateurópai államokkal megfelelő állategészségügyi egyezmények kötendők.

Az amerikai verseny ellen Németországgal a középső vámvonalak főtartásával vámvédelmi egyezség köttessék és oda kell hatni, hogy egy ilyen vámszövetség egész Közép-Európát felölelje.

A buza és őrlemények bianco-határidőüzlete eltiltandó.

Minden be és átvitelt könnyítő vasuti kedvezmények megszüntetendők, e helyett a kivitel előmozdító vasuti tarifaközvetmények kiterjesztendők.

Minden rendelkezésre álló eszközzel törekedni kell, hogy a kettős valuta behozatala, a bianco-határidő-üzlet eltiltása a vasuti szállítási tarifák megállapítása nemzetközileg, egyértelműen keresztülvitessék.

Az érdekes munka a mezőgazdaság jól fölfogott érdekének azon szempontjából indul ki, hogy a monarchia mezőgazdasági terményeinek kereskedelmi forgalma egy mindig sokkal nagyobb, mint az iparé. Ennek alapján a mezőgazdaság részesítendő nagyobb kedvezményben.

— **A mezőgazdasági kiállítás Budapesten.** A földmívelésügyi miniszter Párisban személyesen is meggyőződve a magyar mezőgazdasági, erdészeti és vadászati csoport kiállítás általános elismert sikereiről, azon czélból hogy azok is megtekinthessék és tanulmányozhassák e csoportkiállításokat, akik nem utazhatnak Párisba, intézkedett, hogy a párisi kiállítás berekesztése után a magyar mezőgazdasági, erdészeti és vadászati csoportkiállítás tárgyai itt Budapesten együttesen kiállításnak.

— **Elemi csapások.** A múlt napokban két virágzó erdélyi községet pusztított el majd egészen a tűz. *Méra* (Kolozs megye) és *Oroszhegy* (Udvarhelym.) e két község. *Boerfalvát* pedig a jég verte el egészen. Esetleges segélyadományokat lapunk szerkesztősége is szívesen közvetít.

— **Ingyen csemeték adományozása.** Ingyen csemeték adományozása iránti folyamodványokat minden év december hó 15-ig kell a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez címezve a győri ker. kir. erdőfelügyelőséghez benyújtani. Az egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványban meg kell jelölni, hogy mely község határában fekszik a beerdősítendő terület, hány kat. hold kiterjedésű, mely talajnemhez tartozik és hogy tavasszal-e vagy ősszel és mely fajból való s hány éves csemetékkel óhajt a folyamodó erdősíteni.

— **Rendezetlen vízhasználatok a Maroson.** A földmívelésügyi miniszter elrendelte, hogy a Maros-folyón létező összes még rendezetlen vízművek jogyagorlatának szabályozása iránt az eljárás megindíttassék, a tutajozást gátló akadályok eltávolíttassanak, a szabad kikötőhelyek kijelöltessenek s a tutajosok szokásos megszarolása betiltassék és általában a visszaélések megtoroltassanak. Az e tárgyban kiadott miniszteri rendelet *Maros-Torda, Kis-Küküllő és Alsófehér* vármegyék alispánjaihoz és Maros-Vásárhely sz. kir. város polgármesteréhez van intézve. Jellemző, hogy egyes erkelt törvény hatóságokban 10 év óta sem jelölték ki a szabad kikötőket s *59 vizimű közzül csak 12-re* nézve lett a jogyagorlat szabályozása iránt az eljárás megindítva. (V. és H. K. 29)

— **Kukoricza-keményítőgyár Marosvásárhelyt.** A medgyes falvi gyártelepek tulajdonosa Straetz Herman gyárat létesít Marosvásárhelyt, mely kukoriczából keményítőt, szörpöt, olajat proteint stb. fog gyártani. A termőképesség évi 500 vagon kukoricza feldolgozására és 25,000 mm. keményítő gyártásra van kontemplálva. Straetz folyamodot állami támogatásért. (M.L.)

— **Vemhes állatok szállítási tilalma.** A földmívelési miniszter a vemhesség igen előrehaladt szakában levő állatok közfogyasztás céljából akár ausztriába, akár magyarországra való elszállításának megakadályozása érdekében a marharakodó vasuti állomásokhoz kirendelete szakértőket utasította, hogy ily állatok közfogyasztás céljából elszállításra való felvételét meg ne engedjék.

— **Rutén munkások a Dunántul.** Több, mint ötszáz beregvármegyei rutén munkás Dunántulra utazott. A kormány még a tavasszal hatszáz rutén munkást küldött le a mezőhegyesi munkástelepre. A kísérlet sikerült, mert rutének igen kitartó és szorgalmas munkásoknak bizonyultak. Most, hogy a Dunántulon aratómunkáshány van, újabban ötszáz rutén munkást közvetítettek oda.

— **Ménlovak eladása.** A földmívelésügyi miniszter felhívja azokat a tenyésztőket akiknek olyan ménlovak van, amely három és fél évet betöltött de a nyolczadik évet meg nem haladta, s a lovat eladni akarják, hogy ezt a szándékukat annak kitüntetésével, hogy a ménló mely vármegyében, mely városban, községben vagy pusztában áll, továbbá az eladás árát is hozzá (egy koronás bélyeggel ellátott beadványban) legkésőbb folyó évi augusztus 10-ig jelentsék be. Az eladandó ménlokat egyes központokon bizottságok fogják megsejlelni. A megegyezés után azonnal meg is vásárolják és át is veszik, 165 centiméternél alacsonyabb ménlokat nem vásárolnak, kivéve, ha a kitűnő minőség a megszerzést kivánatosá teszi.

— **A gabonaértékesítés reformja.** Nagy jelentőségű tervvel foglalkozik Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter. Hogy a gazdák jobban értékesíthessék gabona termésüket és hogy a tözsdei árfolyamok hullámzása által ne károsodjunk, illetőleg hogy kisgazdák is hasznát lássák a kedvezőbb árviszonyoknak, a miniszter a gabona közraktári szövetkezetek támogatását, sőt állami segítesét határozta el. E czélból már az ősz folyamán több mezőgazdaságilag képzett, szakértőt fog miniszterium a külföldi hasonló intézmények tanulmányozására kiküldeni, akinek beérkező jelentése alapján fogja a kormány a kereskedői körök bevonásával a különben régóta sürgetett és a külföldön jól bevált intézményt létesíteni.

— **„Világ Panoráma.”** A ki olcsó és nemes szórakozást keres, az megtalálja azt a rom. kath. státus palotájában felállított világ panorámában; egy-egy város vagy vidék szebb nevezetesebb részleteit látja ott az ember bemutatva pillanat felvétel után, az alakok az utca mozgalmass élete csalódásba ejtik a nézőt. Az elmúlt héten Budapest és Póla szépségeibe gyönyörködtünk; ezen a héten Nápoly regényes szépségei láthatók a Vezuvval.

— **Az Ujbányai malomkögyár r-társaság,** melynek kitűnő malomkövei különösen tengeri őrlésre Erdélyben is már év tízedek óta ismeretesek, kiállításunkan 4 darab malomkövel lesz képviselve. Három darab kvarciztos trachyt malomkövön kívül kiállít egy vulkánikus követ, melyre az érdeklő molnárok figyelmét már most felhívjuk.

— **Arankamentes, plombozott lóheremag** tisztán kapható a *»Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank áruaktárának vezetőségénél, Kolozsvárt vasuti-állomás mellett.»* Minden megkeresés e címre intézendő és pedig idejében, hogy a raktárnak legyen alkalma és ideje a kellő mennyiség kiállítására. (2.)

— **Szilágyi és Diskant** gazdasági gépgyáros, 30-szor kitüntetett miskolci Czég hirdetését olvasóink figyelmébe ajánljuk.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Osztrák támadások.

(É.) Az alkotmánygyilkosság által előidézett osztrák politikai anarkiában, mely az osztrák nemzetiségek és pártok tülekedésének praegnans kifejezője, az összes nemzetiségeket és pártokat még csak egy kapocs tartja össze és az a Magyarország iránt való gyűlölet, a magyar közgazdaság ellen indított harc szükségességének hito. A miről immár végleg le kell tenniök szövetséges társainknak, a politikai függőség visszaállítása, abba belenyugodtak, de napról-napra újabb és erősebb bizonyosságait látjuk annak, hogy a közgazdasági

önállóságunk ellen indított harcz sikerében még biznak. És valljuk be, az 1867: XII. erősebbnek bizonyult, mint az 1867: XVI.

Ami a kereskedelmi szerződések közeli megújítása előkészítési munkáiban nálunk az érdekelt körök és szakegyesületek véleményében megnyilvánul, az két élesen határolt részre oszlik. Az iparegyesületek és iparosok az önálló vámterület mellett kardoskodnak, mint a melynek keretén belül létesíthető csak a magyar ipar; a mezőgazdai közvélemény az, a mely a közös vámterület föntartását tartja szükségesnek, mert csak ez által biztosítható fölös mennyiségben előállított mezőgazdasági terményeinknek értékesítése. De még a mezőgazdasági körök véleménye is hozzáteszi mindig a közös vámterület kívánása mellé: csak ha mezőgazdasági terményeink a monarchia másik felében méltányos elbánásban és a kereskedelmi szerződéseknel szükséges vámvédelemben részesülnek. Ez conditio sine qua nonja a közös vámterületnek.

A magyar ipar pedig a közös vámterület szükségességébe harminczhárom év óta bele nem nyugodva, de beletörődve, az osztrák kapocs állandó szorítása alatt csak vegetált, elsatnyult. És most, mikor az egész országban nem csak lobbanó fény, hanem melegítő tűz készül a magyar ipar hideg tűzhelyét melengetni, most az osztrákok — és ebben a névben nem csak exaltálók, hanem félhivatalos, sőt hivatalos körök is foglaltatnak — most az osztrákok azt az egy alapot kezdik döntetni, ami miatt a mi részünkről a kiegyezést szükségesnek tartjuk, most mezőgazdasági terményeink ellen az egész vonalon megindították a harcot.

Már nem sporadikus jelenségek ezek, hanem egy jól szervezett, ügyesen vezetett, erélyesen keresztülvitt munkásságnak természetes folyománya ez a modern furfanggal indított közgazdasági háború. A bécsi „k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft,“ a „Centralstelle für Wahrung der land- und forstwirtschaftlichen Interessen“, az alsó-ausztriai iparegyesület, a bécsi köz. tanács, az osztrák Reichsrath, csehek és németek, feudális nagybirtokosok, és Schönerer-pártiak, főhivatalnokok és állomásfőnökök egyesülnek ennek a célnak elérésére. És mióta a magyar ipar föllendítésének jelszava alakot kezd ölteni nálunk, azóta még intenzívebb erőszakossággal munkálkodnak érdekeink megrontásán.

Támadásaik két csoportra oszthatók. Az egyik mezőgazdasági nyersterményeink és állataink, a másik mezőgazdasági iparunk ellen irányul. Az első csoportban ott van a magyar sertéskivitel ellen indított hajsza. A gazdasági egyesületekben előkészítve, Skrbensky báró által indítványozva az osztrák Reichsrath márcziusban egyhanguan hozta azt a határozatot, hogy a magyar kormányval kötött egyezmény fölbontassék és a magyar sertés behozatala ez által lehetetlenné tétessék. — Szinte 40 millió korona értékű kivitelünk van most is, a sertésvész pusztításának idejében is Ausztriában Óriási kára lenne tehát mezőgazdaságunknak ennek a kivitelnek megszűnése. Pedig hogy fáradhatatlanul munkálkodnak ezen, ennek bizonyítéka a legújabbban is, Körber miniszterelnök elnöklése alatt tanácskozási ankét.

Mennyivel kevésbé szervezett a mi mezőgazdasági érdekképviseletünk! A mi erősségünk azonban az, ami odaát sokkal ingadozóbb: a kormány határozott magatartása. Mi bizunk *Daranyi* miniszter kijelentésében, hogy „az állategészségügyi egyezmény a kiegyezés kiegészítő része, azzal áll, vagy bukik.“ A mi erősségünk ez a nyilatkozat.

Egy másik támadás évenként 60 milliót kitevő hízott ökor kivitelünk ellen irányul, amit a bécsi községi tanács az osztrák agráriusokkal karöltve olyképen akar keresztülvinni, hogy a magyar tenyésztőt és exportálót sújtja a bécsi fogyasztási adó. Ez kegyelemelőfésze volna kivitelünknek, a mi annál erősebben sújtana, mert mi a szerb marhát

beengedjük azért, hogy ennek megfelelő kivitelünk legyen Bécsbe s ezért a kivitelünkért mi megengedjük azt, hogy Ausztria az ingallértől a cipőgombig eláraszson minket ipara termékeivel.

A mezőgazdasági ipar ellen intézett akció éle szinte egyetlen virágzó iparunk, a lisztipar ellen irányul már évtizedek óta. Nemcsak kivitelünk mennyiségét, de eme kiviteli cikkünknek jó hírnevét akarták és akarják tönkretenni. Legújabbban a mérsékelt díjszábállyal szállított takarmánylisztek ellen léptek föl méltatlanul és törvénytelenül. Az egyik osztrák állomáson a küldeményeket lefoglalták s a feladókat állítólag a helytelen árubevallással vádolva, érzékeny pénzbüntetéssel sújtották. Amely önkényes eljárás ellen az összes felszólalások eredménytelenek maradtak. Tehát szimpla állomásfőnökök is jogot éreznek már magukban arra, hogy a reciprocitáson csorbát üssenek.

Mindez pedig csak preludiuma annak az akciónak, a mit az osztrákok a kereskedelmi szerződések megújításánál sorompóba fognak állítani. Az alsóausztriai iparegyesület megkezdte már a sort, kijelentvén, hogy a mezőgazdasági terményeket nem szabad majd védelemben részesíteni. Szinte kilátástalanul nézhetünk annak az alkudozásnak elébe, mely ebből az alkalomból szükségessé fog válni.

Azt, a mit mi a fönnálló viszonyok és a közös vámterület keretében, saját erőnkől akarjuk létrehozni a magyar ipar megalkotását, a Lajtán tulról meghiusítani igyekeznek egy önkényes és a mi kárunkra menő czélutadatosan rosszakaratu és a viszonyosságot sértő okával. De ne felejtsek el odaát, hogy nyers-terményeket kivitelre produkáló ország nyers-termények nélkül szűkölködő országok és ipariilag nálánál is fejletlenebb államok között, sokkal könnyebben megtudja nyers-termény-piaczát tartani és iparát föllendíteni, mint egy olyan ország, melynek megélhetésére nyers-termények bevitelére van szüksége s mely ipariilag fejlettebb országokkal határos. Az első Magyarország, előtte Ausztria, Németország, Svájc gabonánkat, lisztünket és állatainkat igénylő, piacza; körülötte Szerbia, Románia, Bulgária, melyek még a mi iparcikkeinknek is vevői. A másik Ausztria, a mely saját terméséből megélni nem tud és a mely Németországgal, Olaszországgal, Oroszországgal határos, melyeknek ipara részint fejlettebb, részint elzárkózik az osztrák ipar elől. Mikor ezt Ausztriában szem elől tévesztik, akkor be fog következni a közös vámterület debácleja.

Mezőgazdák figyelmébe!

Elismert kitérő hazai gyártmány!

1600 gőzcseplőkészlet üzemben!

Czím:

ELSŐ MAGYAR

gazdasági gépgyár

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

BUDAPESTEN,

KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7. SZÁM.

Gőzcseplőkészletek

2¹/₂, 3¹/₂, 4, 4¹/₂, 6, 8, 10, 12, lóerejűek.

Magánjárók (úti mozdonnyok)

Kérjük minden szakbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felelősítő választ.

Arjegyék kívánatra díjmentesen k. ídeltik.

NYILT-TÉR.

AZ „ADRIAI“ BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

Vagyonsbiztonsági tőkéje 104 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:

Br. PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 62 éves fennállása óta 440 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett: **tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk** ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség

Kolozsvárt:

Szekula Ákos

vezérfelügyelő.

(250.)

Kolozsvári piac

A csütörtöki (aug. 2-iki) **hetivásáron** a következő gabona-árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	K.-tól	11.60—13.60	K.-ig.
Rozs	"	10.80—11.60	"
Zab	"	08.20—08.60	"
Kukoricza	"	10.80—11.00	"
Burgonya	"	07.00—00.00	"
Széna	"	05.00—06.00	"

Magyar Jelzálog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 30 millió korona.

4%-os és 4¹/₂%-os

Záloglevélkölcsönöket

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4¹/₂%-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalék és nagyobb városokban fekvő házakra 42¹/₂ évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4¹/₂%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyeresémenykötvények.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segédszerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA

HIRDETÉSEK.

Az ezredéves országos kiállításon állami ezüstéremmel kitüntetve.

A LESZIH-féle újból javított és 30-szor kitüntetett

„VICTÓRIA” terményrostákat

ajánlja teljes szavatosság mellett Leszih Miksa utódai

SZILÁGYI és DISKANT
gépgyára és gazdasági gépraktára (Leszih-ház) Miskolczon
(Alapított 1863-ban).

Munkaképessége naponta 100—300 egész 500 mázsáig.

Tisztit zörgés nélkül, nagy és apró magvakat.

Oszályozásúly és nagyság szerint.
ÜSZÖG-VERŐVEL EL VAN LÁTVA.

(377.)

A prágai rostaversenyen a legelső és legmagassabb kitüntetést VICTÓRIA terményrostánk nyerte.

Gazdaságban nélkülözhetetlen!

Terménykezeskedéknél elkerülhetlen.

Honi saját gyártmányú varró-gépek.

Erdély legnagyobb

Kerékpár

és

Varró-gép

raktára.

Szakszerű kerékpár és varró-gép javító
mechanikai műhely.

Bernáth Ede Sándor
KOLOZSVÁR.

a magyar kir. posta- és távirda szállítója.

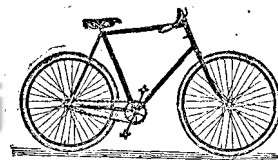
Raktáron tartok mindenfajta varrógépet.

Gépeim azon alkatrészei, melyek egyáltalában hazánkban gyártatnak, mind honiak, sa-

ját nevem alatt hozom azokat forgalomba s azok jóságáért 5 évig felelek; ez idő alatt teljesen díjtalanul javítom azokat vidékről is.

Gépeimet igen előnyös havi részletfizetés mellett adom el, a régit becserélem.

Géprészek, olajok, a legjobb tűk készletben.

KERÉKPÁROK

az összes világhírű bel- és külföldi gyártmányok.

NAGY JAVÍTÓ MŰHELY.

(378.)

Vevőimet saját gépemen és nagy zárt iskolámban meg is tanítom.

Sürgönczim: Bernáth gépraktár.
Telephon szám: 412.

„Erdélyi Gazdasági Egylet” könyvkiadó-vállalatában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók.” III-ik kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kaszálók és legelők ápolása.” III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág Elek, „A sertéshizlalásról.” III-ik kiadás 25 kr. 4. Jormay Béla, „A borjúk fölneveléséről.” III-ik kiadás 25 kr. 5. Herényi Gotthárd Sándor, „A takarmányrépa.” III-ik kiadás 25 kr. 6. Hauer Géza, „Afejestehénről.” III-ik kiadás 30 kr. 7. Hensch Árpád, „A szántás-vetésről.” III-ik kiadás 25 kr. 8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben.” III-ik kiadás 25 kr. 9. Domokos Kálmán, „Az építőgazda.” III-ik kiadás 50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukorica műveléséről.” III-ik kiadás 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról.” III-ik kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.”

III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-tenyésztés.” III. kiadás 35 kr. 14. Cserháti Sándor, „A csalamádé természetese, bevermelése és etetése.” III. kiadás 25 kr. 15. Csájlík István, „Csikónevelés.” III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztéséről.” 35 kr. 17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher természetéről.” 35 kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcsértékesítés.” II. kiadás 35 kr. 19. Herényi Gotthárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a zombolyai kaza.” II. kiadás 25 kr. 20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.” II. kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz, „A kosárfűz termelése” 25 kr. 22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása” 50 kr. 23. Grasseli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról” 24 kr. 24. Lhuillier István, „Konyhakerti magvak termelése” 50 kr. 25. Réti János, „A komlótermeléséről” 25 kr. 26. Gáspár József, „A méhtenyésztéséről” 30 kr. 27. Páter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei” 50 kr. 28. Nemes István, „Talajjavítás lecsapolással” 50 kr. 29. Réti János, „A legjobb takarmányfűvekről” 25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés” 50 kr. 31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szülészet köréből” 50 kr. 32. Szűts Mihály,

„A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése” 50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvitele” 40 kr. 34. Páter Béla, „A haltenyésztésről” 30 kr. 35. Páter Béla, „A vetőmag eltartásáról és a magtárban kárt tevő állatokról” 25 kr. 36. Monostori Károly, „Házi állataink egészségének fenntartásáról.” 25 kr. 37. Dr. Rodiczky Jenő, „Magyar olajnövények” 30 kr. 38. Cserháti Sándor, „A gyomok kártékonyasága és az ellenük való védekezés” 39. Papp Gergely, „A szocializmusról.” 40. Heigel Lipót, „Az állami egyenes adók és községi adópótlékokról.”

Mind a negyven füzet ára együtt megrendelve csak 8 frt — kr. Ha egy címre egyszerre 500 füzet rendeltek, netszés szerint válogatva egy vagy több füzetet a jegyzékben felvett 10 füzet közül, egy füzetet egyre-másra 29 krajzárral fogunk számítani. Megrendelés és pénz az Erdélyi Gazdasági Egylet pénztára Kolozsvár cím alatt küldendő. A pénz beküldésével megrendelték bérmentve tételné postára. (51.)

Fairbanks mérlegek a legtökéletesebb mérlegszerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolösúlyos fémmérőkarral bírnak s a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérle-
gelik. Tartósság, pontosság és könnyű kezelésük fogva úgy hazánkban,
mint a külföldön a legelső díjat nyert legkitünőbb mérlegek.

Gazdasági-, szekér-, marha-, zsák- és raktári mérlegeinket

czélszerű és a czélnak megfelelő szerkezetük fogva különösen a gazdák, gazda-
ságok és uradalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk.
A jutányos árakban, melyek súlyokkal számított jobb
kivitelű tizedes mérlegek árainál nem magasabbak, a
hitelesítés, csomagolás és loco vasutra való feladás
költségei már befoglaltatnak — Gazdasági egyesületi tagok
árkedvezményben részesülnek. Gyártásunk állami felügyelet alatt áll.
Megrendelések közvetlen központi irodánkhoz, Andrassy-
út 14. czimzandők. Arjegyzékkel, felvilágosítással szin-
tén központi irodánk szolgál.

(262.)

**FAIRBANKS
MÉRLEG és GÉPGYÁR**
részvény-társaság

BUDAPEST,

Andrassy-út 14.

Gyár: Külső Váci-út 156.

Erdélyrészi tizenharmadik

Tenyészállatkiállítás és Tenyészállatvásár

használati lóvásárral, díjazással és gazdasági gép, szerszám és kellékek bemutatásával összekötve.
A nagym. m. kir. földmivelésügyi miniszter úr erkölcsi és anyagi támogatásával
rendezi

az Erdélyi Gazdasági Egylet állattenyésztési és állatkiállítási szakosztálya.

Kolozsvárt, 1900. aug. hó 31., szept. 1., 2. és 3-án, a sétatéren.

Az állatkiállítás beosztása és jutalmai. A díjak két kategóriára oszlanak és
pedig: aranydíjak főleg nagyobb birtokosok részére és pénzdíjak kizárólag kisebb bir-
tokosok részére. (Kisebb birtokosok alatt értetnek azok, kiknek birtokuk 50 holdat meg
nem halad; azonki: ül ide számítatnak a gazdatisztek, lelkészek, tanítók és körjegyzők
is.) A kisebb birtokos a kitűzött aranydíjakra is versenyezhet.

A kiállítás osztályai és díjai a következők:

I. osztály. Tenyészlő. A) Méneses lovak részére a díjak összege: 2000 korona.
B) Gazdasági lovak részére a díjak összege: 1500 korona.

II. osztály. Tenyészszarvasmarha. A) Erdélyi magyar fajták díjainak összege -
5000 korona. Csak tisztavérű állat díjazható. B) Erdélyi hegyi barna, riska fajták díja:
zására: 200 korona.

III. osztály. Bival. Díjak 500 korona értékig. (373.)

IV. osztály. Juh. Díjak összege: 400 korona.

V. osztály Baromfi. Díjak 500 korona értékig, (ebből galambok díjazására 60
korona.)

VI. osztály. Külön pályázat. A tenyészállatkiállítással kapcsolatosan kettős fo-
gat díjazás tartatik. Díjak összege: 600 korona.

Hogv a rendező bizottság a részvétel mérvéről idejekorán tájékozva legyen, a
bejelentések 1900 július 15-től, augusztus 15-ig bezárólag fogadtatnak el.

A fenti kiállítással kapcsolatban és egy időben Kolozsvárt,
a Lövölde termében és kertjében rendezendő

Gazdasági gép-, szerszám-, kellékek-, anyagok-, termé- nyek és termékek bemutató kiállításának

Programja és főbb tudnivalói:

Kiállíthatók: a) Mindennemű gazdasági gépek: Ekék, vetőgépek, arató- és
cséplőgépek, malomszerkezetek, tejgazdasági, baromfitenyésztési, méhészeti, selyemter-
melési, szőlőszeti, borászati, gyümölcsészeti és más gazdasági mellékágazati gépek és
felszerelések stb. stb. b) Eszközök és szerszámok. c) Kellékek és anyagok: Vetőmagvak,
műtrágyák, gazd. vegyszerek (robbanók kivételével), állatgyógyszerek stb. d) Termények
és termékek: Gabona, hüvelyes és takarmánymagvak; mezőgazdasági termények; mező-
gazdasági háziipari készítmények stb. e) Mezőgazdaságot érdeklő új találmányok. **Be-
jelentések** e kiállításra, a helypénznek egyidejűleg való beküldése mellett, legkésőbb
1900. évi augusztus 20-ig fogadtatnak el. Úgy a bejelentések, mint a helypénzek:
„Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalának Kolozsvárt” czimen küldendők. **Hely-
pénzek:** a) A fedett és zárt nagyteremben méterenként 5 korona b) A szabadban
 méterenként 3 korona, 10 méteren felüli bejelentésnél az egységárak 20%-al,
25 méteren felül: 30%-al olcsóbban számítatnak. **Kiállítók díszoklevelet
kapnak.** **E kiállítás — kívánatra — tovább is nyitva fog tartatni.**

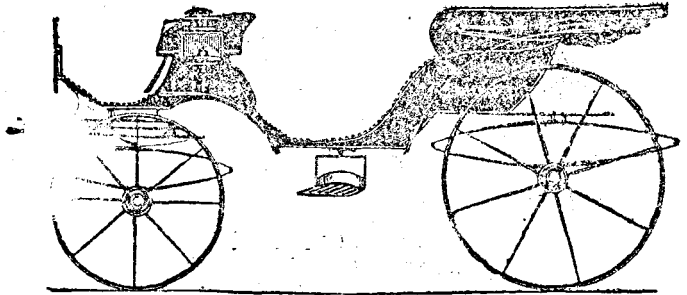
Mindkét kiállításra programot és bejelentési ívet küld -- kérésre:
„Az Erdélyi Gazdasági Egylet Titkári hivatala Kolozsvártt.”

Első alföldi legnagyobb kocsigyártó telep.

Számos kiállításon arany éremmel kitüntetve. (371.)

Ifj. Hodács János kocsigyártó

Szeged, Kistisza-utca 4. szám.

Üri kocsik nagy választékban raktáron.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen, bérmentve.

Megrendelések hintók átalakítására és fényezésére pontosan teljesíttetnek.

Eladó Méz!

A legfinomabb erdei színmez $\frac{1}{2}$
kilogrammos üvegekben à 1 koro-
na, kapható az „Erdélyi Gazda”
kiadóhivatalánál!

(375.)

„AZ ANKER”

élet- és járadékbiztosító társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, YI., ker. Deák-tér 6. szám
(Anker-udvar.) a társaság saját házában.

(Alapított 1858.)

Összes vagyon . . . . . 134 millió korona
Biztosítási állomány . . . . . 500 millió korona
Eddigi kifizetések . . . . . 221 millió korona

A nyereségnyeresüléssel biztosítottak a vegyes és haláleseti biztosításoknál A
osztalékterv szerint — mint husz év óta — 1899-ben is az évi biztosítási díj 25%-át
kapták készpénzben kifizetve. A vegyes és takarékpénztári biztosításoknál B
osztalékterv szerint (évenként emelkedő osztalék) az összes — az egész biztosítási

tartamon keresztül befizetett díjak 3%-a, illetőleg az évi díjnak $\frac{1887}{9\%}$, $\frac{1898}{12\%}$,
1899, 1900, $\frac{15\%}{18\%}$ fizetett ki készpénzben. (372.)

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.

Olcsó díjak. — Kedvező feltételek. — A képzelhető legnagyobb biztonság.
Prospektussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség, (hová
ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők,) valamint a társaság ügynökei.

Elsőrangú műkiállítás. (366.)

VILÁG PANORÁMA
KOLOZSVÁR, R. k status-palota.

Minden hétre új műsorozat.

Ezen a héten: Nápoly, a Vezuv és Pompeji.
A jövő héten: Utazás a festői Savoyán ke-
resztül, s egy igen érdekes kirándulás a
Mont-Blancra.

Belépő díj: 20 kr. gyermekjegy: 10 kr.

Nyitva van mindennap
dél előtt 9-től, este 10 óráig.

SANGERHAUSENI GÉPGYÁR

BUDAPEST

Vasöntöde, gép- és rézműgyár.

☞ **SPECIÁL-GÉPGYÁR** ☞

SZESZGYÁRAK BERENDEZÉSÉRE

Elvállalja mindenfajta szeszfőzde, szeszfinomító és élesztőgyár teljes gépészeti berendezését a legnagyobb méretekig. (340.)

Átalakít meglevő gyártelepeket és szállít minden egyes gépet és készüléket külön-külön is.

TERVEKKEL ÉS KÖLTSÉGVETÉSSSEL KÉSZSÉGESEN SZOLGÁLUNK

Hazai Jpar

FUCHS és SCHLICHTER.
Budapest, VI. Jász-utca 7.

ELSŐ ÉRMEK, ARANY KITÜNTETÉSEK, ALLAMDIJAK stb.

A BALANCE SEPARATOR

lefölöző-gépek hat hónap alatt kifizetik önönmagukat.

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR

FUCHS és SCHLICHTER

BUDAPEST, VI., ANGYALFÖLD, JÁSZ-UTCZA 7.

(292. II.)

Kézi és erőhajtású tejgazdasági telepek és szövetkezetek teljes berendezése.

☞ **Tisztelt vevőinknek hosszabb időre biztos vajpiacot biztosítunk.** ☞

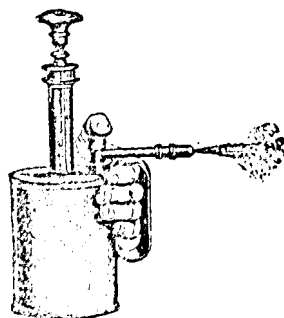
Legjobb és legolcsóbb a
Conrad és Társa-féle
uj szabadalmazott
permetező-készülék

a szőlőmoly, valamint minden más növényi féreg és peronospora kipszttítására.

Ezen készülék a legkönnyebben kezelhető és a legkitünőbb a maga nemében. Kicsiny alakja, valamint czélszerű szerkezete lehetővé teszi, a legsűrűbb lomb alatt elrejtett rovarok megsemmisítését is és pedig egy alkalmas rovarmérreghasználatával.

A készülék megtöltése és kezelése következőképpen történik:

A balkéz négy ujja mellékelt rajz szerint — olyképen illeszkedik a készülék fogantyújához, hogy az egész tenyér és a hüvelykuj a tartányt tartja; most a készülék légszivattyútját lecsavarjuk és a folyadékot a nyílott nyíláson betöltjük, a tartányban egy kis tért üresen hagyva. Ezek után a szivattyút ismét becsavarjuk és — két ujjal — 10-12 teljes szivattyúhúzással a levegőt a tartányban meg-

sűrítjük. Használatkor a készüléket tartó kéz hüvelykujjával a szelepbillentyűt tetszés szerinti időközökben lenyomjuk, miáltal a szét-szóródó folyadékot a legfinomabb permeter alakjában állítjuk elő.

A levegőnyomás csökkenésekor néhány teljes szivattyúhúzás ismét elegendő a készülék további működésére.

A készülék ára vörösréz lemezből 6 korona. Növény-praeeparatum (rovarmérreg) vízben szappanosan könnyen oldó, körülb. 6000 szőlő-virágoknak elegendő, darabonként 65 fillér.

Ezen jutányos ár mindonkinak, sőt a kis szőlőbirtokosnak is lehetővé teszi, hogy több ilyen készüléket beszerezhessen.

Megrendeléseket kérjük a kiadóhivatalhoz intézni, mely azt közvetíti. (329.)

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyárának képviselősege és bizományi raktára.

Hirschfeld Károly vaskereskedőnél

KOLOZSVÁRTT, Széchenyi-tér 42., az új vashíd előtt.

Nagy raktár: Mindenféle vasárúk, szerszámok, házieszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Állandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben.

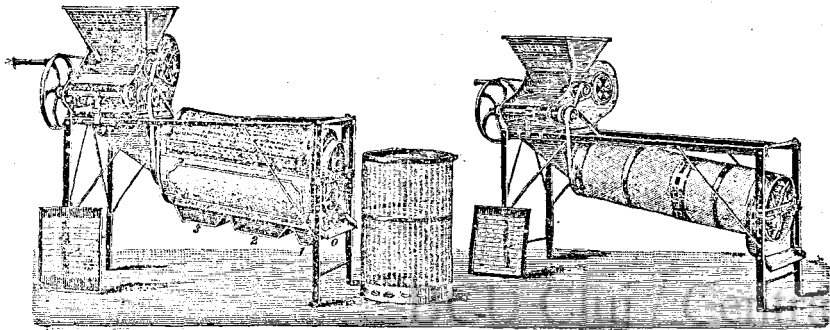
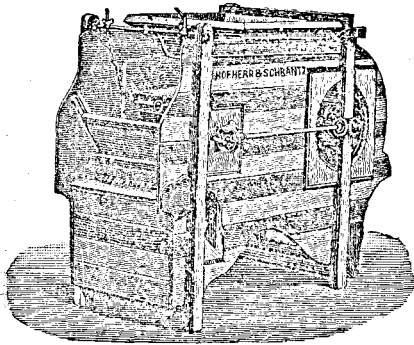
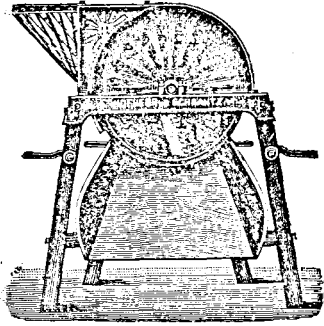
Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA DRILL” sorbavetőgépek kerékkiváltás nélkül.

TRIEURÖK és ROSTÁK,
RÉPA és SZECSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARÁLÓK,
LÓHERMAG KIDÖRZSÖLŐ-GÉPEK,

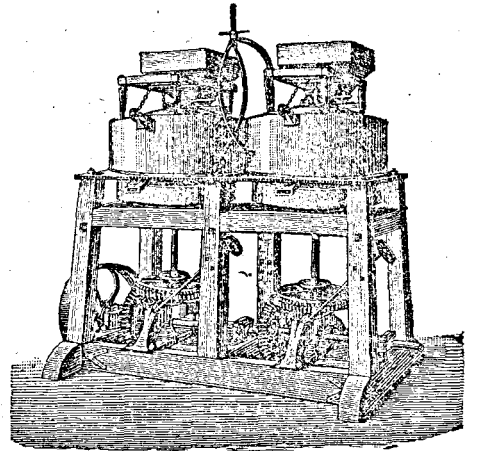
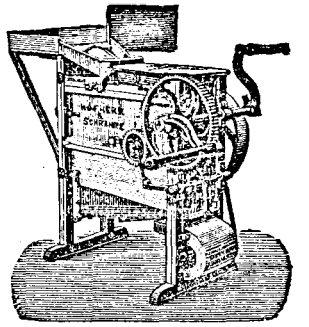
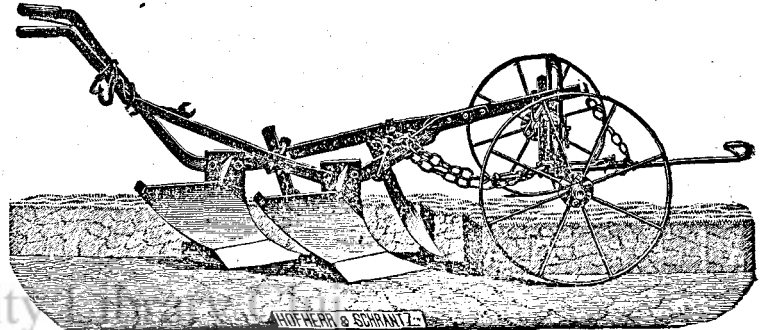
JÁRGÁNY és KÉZICSÉPLOG, TAKARMÁNYKAMRA BERENDEZÉSEK.

Kívánatra képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

ACZÉL RAJOL EKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
Eszközök,
GÖZCSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALÓZÓK,

(345.)

Telefon szám 431.

Férfi-, fiu- és gyermekruhák

készen és mérték szerint.

Kizárólag saját szolid készítményeim.

NEUMANN M.

Kolozsvár, Főtér 14. szám plebánia épület.

Alapított 1845-ben.

(367)

Az európai divatakademia tagja Drezdában.

FIÓK ÜZLETEK:

Arad, Temesvár, Nagyvárad, Debreczen,
Fiume, Pozsony, Kassa, Zágráb, Belgrád,
Sofia, Sarajevo stb.

Központi áruház Magyarország részére:

BUDAPEST.

IV. ker., Muzeum-körút 1. szám.

Központi áruház Ausztria részére:

BÉCS.

I., Kärntnerstrasse 19. szám.

FIÓK ÜZLET:

VI., Mariahilferstrass 35. szám.

A cég elve: lelkiismeretes kiszolgálás, határozott szabott árak a melyek minden darabon föl vannak tüntetve.

Michelstädter-féle czipőgyárak

(360.) Erdélyrészi legnagyobb raktára

KOLOZSVÁR, Főtér 11. sz.

Legtöbb választék mindenemű czipőkben!

Szabadalmazott

Minden évadban a legjobb díjat!

„Triumph“-czipők
egyedül valódiak.

„Ideál“-czipőnyújtók
legkényelmesebb kaptafa.

Mindenemű
különlegességek.

Képes, divat-tudósító árjegyzék
minden évadban a n. é.
közönség szives
rendelkezésére.

Legjobb anyag! Legelőnyösebb bejáratási forrás!

Legelőnyösebb és legelőnyösebb bejáratási forrás!

AKI

tejgazdasági eszközöket
vagy gépeket venni szán-
dékozik!

tehenészetet akar be-
rendezni!

tejgazdasági telepet ki-
ván felállítani!

tejszövetkezetet óhajt
létesíteni!

az forduljon teljes bizalommal hozzánk.

Díjmentesen szolgálunk utbaigazítással, tanácssal.

Alfa-Separator

(244.) részvénytársaság.

ezelőtt: Pfanhauser A.

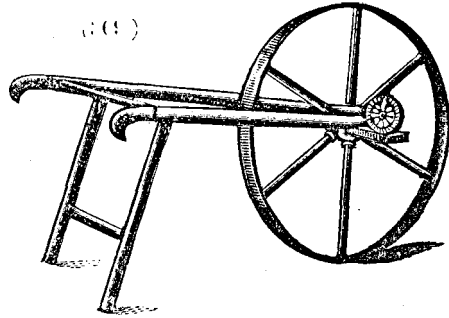
Budapest, VII., Erzsébet-körut 45.

Spanyol szab. 24199. — Belga 142457. — Portugal 3096.

Gazdák figyelmébe!

Minden gazdaságban nélkülözhetetlen az összes államokban
szabadalmazott Stádel-Torkos-féle

földmérő talyiga,

melylyel minden tévedés
vagy zavar a mérésnél
teljesen ki van zárva. A
kerék egy ölet ír le, a
küllök a lábakat mutat-
ják, az óralap pedig a
földmért ölek számát és a
gép minden 100 ölnél egyet
csenget és mér tovább.
A készülék oly egyszerű
és szilárdan gyártott és
oly könnyű, hogy bármely
gyermek által kezelhető,

semmi előismeretet nem kíván és a teljesített munka pontos, gyors
és olcsó. Ezen új találmány a gazdák régi baját van hivatva orvo-
solni, mert ki-ki pontosan, gyorsan és olcsón földmérheti a terüle-
tet, azért is a napi fogatmunkatémények ellenőrzésénél, feles,
harmados és conventio földek kiszabásánál stb. stb. kiszámíthatlan
előnyöket biztosít.

A szabadalmazott földmérő-talyiga az 1899. évben megtartott szegedi
országos gazdasági kiállításon „új és figyelemreméltó“ jelzővel lett
kitüntetve.

A Stádel Károly örökösei gépgyár és vasöntöde Győrött van
kizárólagosan jogosítva e gépet készíteni és elárúsítani és kívánatra
prospektussal szolgál.

Ára egy földmérő talyigának 36 korona.

Stádel Károly örökösei,
Győrött.

Az alábbihoz hasonló számos elismerő-nyilatkozat igazolja e
földmérő talyiga czélszerűségét és használhatóságát.

Stádel Károly örökösei gazdasági gépgyár, Győr.

Köszönettel elismervén az új számoló készülék elküldését, örömmre
szolgál kijelenteni, hogy az önk földmérő talyigája czéljának teljesen meg-
felel és igen praktikus készüléknek bizonyult.

Alkalmam lévén a mérőkészülék pontosságát szigoruan ellenőrizni,
meggyőződtem annak pontosságáról nemcsak sima utakon, hanem tarlón,
szántáson és rögös utakon is.

Ezzel ki van mondva, hogy a földmérő talyiga, főképp a gazdaságra
és gazdákra nézve valóban igen czélszerű és sokféleképen használható esz-
köz, mely a mérőláncczal szemben nagy idő és munkaerő megtakarítást
jelent.

Teljes tiszszellett
Inkey Béla.

Amerikai szabad. 718814. — Britt-Indiai szabad. 2290.

Eladó

76 darab **anya kocza,**

16 darab **kan és**

25 darab **herélt kocza,**

(tisza kondor)

— együttesen vagy részletekben is —

Szabó Józsefnél

Szász-Fenesen. (374.)

Kishirdetések felvétetnek (minden héten csütörtök délig): a Kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Belkőzép-u.: 11. sz. emelet.

Előre fizetendő

Levélbeli tudakozódásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz levélbéllyel mellékeltek.

KIS HIRDETÉSEK.

Ezen rovatban minden 20 □ cm. területű hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona, mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A szöveg 50 szóig terjedhet, ezen felül még egy, vagy — szükség szerint — több ilyen 20 □ cm-es terület (egymás mellett, vagy fölött) rendelendő. Tudakozódásoknál csak a kishirdetések számára kell hivatkozni.

Telefon-szám 34.

Szegedi Zoltán

vaskereskedése

Wesselényi M.-u., a postaépület mellett. Szerszám, vasalás, építkezési és iparos vasanyagok. Konyha, háztartási és gazdasági eszközök. (362.)

„Zöldfa vendéglő”

Kolozsvárt.

Vidéki kis gazdák találkozó helye.

Olcsó és tiszta szobák, olcsó s jó ételek s italok. Pontos kiszolgálás. Külön istálló és kocsiszin.

Tisztelettel

Manás József

(356.) vendéglős.

DROGUERIA.

BURGER FRIGYES

KOLOZSVÁR,

Főter.

Gyógyárúk, kötszerek, betegápoláshoz szükséges mindennemű kellékek, illatszerek, pipere-czikkek dús raktára. (358.)

Vidéki gazdák figyelmébe!

„Orient szálloda”

kávéház és étterem

KOLOZSVÁRT, Nagy-utca.

A modern kor igényeinek megfelelően átalakított vendégszobák; naponként 85 krtól följebb.

Az ételek háziasak, olcsók, borai valódiak kiszolgálása olcsó és pontos. Szíves pártfogást kér: (352.)

a szállótulajdonos.

Csemege szállót,

nemesfaj sárga és zöld belü dinnyét,

veszek és eladok nagy mennyiségben.

Ajánlatok: (343.)

Szele Márton

fűszer és csemege kereskedésébe

Kolozsvárt.

BABÓS és TÁRSAI

vaskereskedése KOLOZSVÁRT Belkőzép-u. 25. Telefon 351.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű vasárúkból u. m. Gazdasági eszközök Becher és Melichar féle Sack mintájú ekék, gép felszerelések, gépolaj gépszij stb. (351.)

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fuvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választékú raktára; továbbá német és olasz húrokat

Braun Mihály

hangszergyáros (347.)

KOLOZSVÁR, Wesselényi Miklós-u. 18/a.

Mindennemű javítások pontosan és olcsón eszközöltetnek.

Vidéki megrendelések gyorsan teljesítetnek. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

MAGYAR IPAR!!!

Az eperjesi Cserépkályhagyár fióktelepe

HIRSCHFELD KÁROLYNÁL

KOLOZSVÁRT.

Barna, bőrbarna, seladonzöld, Chamois és Majorika kályhák egyszerű és diszes kivitelben előnyös áron.

Mutatvány rajzokkal áttekintés végett készséggel szolgálok.

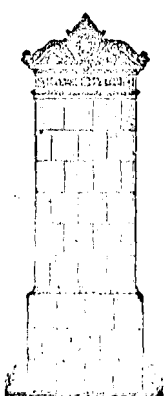
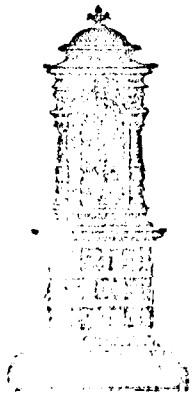
Felállítás

gyári szerelők

által

felelősség mellett.

(344.)

A legjobb minőségű zsebkések ollók, beretvák, konyha-kések, valamint

méhészeti és kerti eszközök

nagy választékban kaphatók

KÚN MÁTYÁS

késművesnél

KOLOZSVÁRT,

Belmagyar-utca 2. sz.

Javítások és köszörűzések elvállaltatnak.

Nikkelező telep.

(350.)

Van szerencsém a t. helyi és vidéki közönség b. tudomására hozni, hogy épületfa és deszka raktáramat Nagy-u. 30 sz. alá helyeztem át; azon igyekezem, hogy a t. vevő közönség eddigi szíves pártfogását továbbra is kiérdemljem szelők és pontos kiszolgálással. (354.)

Zélig Samu.

Műlakatos-, Pénzszekrény- és Takaréktűzhely-gyár (348.)

Fekete Sándor

műlakatos

Kolozsvárt,

Széchenyi-tér 20.

Ajánlja e szakokban kiváló és czinos gyártmányait.

Arjegyzékkel készséggel szolgál.

„Angol királynő”

elsőrangú

SZÁLLODA

Kolozsvárt.

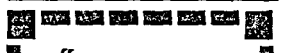
Tiszta és olcsó szobák, pontos és figyelmes kiszolgálás.

Valódi jó borok, italok.

Vonathoz omnibus közlekedés.

(346.) Mély tisztelettel

Sebesi Pál.

Őszi Albert

ékszerész és órá

nagy raktára

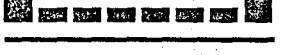
KOLOZSVÁRT,

Wesselényi M.-u. 2.

Hol minden e

szakba vágó javítás

felvétetik. (353.)

Biasini szálloda

Kolozsvárt.

Vidéki utak találkozó helye.

A legkényesebb izlésnek is megfelelően átalakított szobák, étterem s kávéház. — Jó és olcsó ételek s italok. — Figyelmes és pontos kiszolgálás.

Valkovics Samu

(349.) tulajdonos.

Magasabb qualificatióval és megfelelő gyakorlattal bíró gazdász főtiszt, igazgatói vagy más bizalmi állást keres. Időszaki megbízásokra is reflektál.

Központi nagy áruház!

KOHN LAJOS ÉS TÁRSA

Kolozsvár, belhid-utca 24. (a m. kir. posta-palota mellett.)

Hazafiak!

(359.)

Üzletünknek 30 év óta megszerzett jó hírnevét továbbra is fenntartani óhajtuk, dacára hogy az általános árfelemelés bekövetkezett, üzletünkben még a régi jutányos árban szolid kiszolgálás mellett minden kézmű, rövidárú, vásznak, cipő, kalap és gyermekjáték kapható és iparkodunk a külföldi árukat honi készítménnyel kicserélni. Nagy raktár zsebro-bőrből, különleges férfi és női kivágott gombos és magas fűzős cipő árúkból. Monogramok és himzések a legújabb minták jutányosan előnyomattatnak.

Központi nagy áruház!

KOHN LAJOS ÉS TÁRSA

Kolozsvár, belhid-utca 24. (a m. kir. posta-palota mellett.)

Bányaüzem 150 év óta.

11 elsőrendű kivitűtetés!

Ujbányai

Malomkőgyár

Részvénytársaság.

UJBÁNYA (Bars-m.)

Posta-, távirat- és vasút-állomás.

Új! „Vulkán” malomkő! Ennél

jobb malomkő nem létezik!

Ajánlja kitűnő hírnevű quarcedus trachyt malom-

köveit egy darabból (u. n. tót malomkövek) főleg tengeri-őrlesre; továbbá saját gyártmányú francia módra készült fedél nélküli igen kemény, szívós és éles köveit minden őrles célra.

Igen látányos árak. Kedvező fizetési feltételek. Bizonyítványok elsőrendű malomkő.

Kérjük a t. malomtulajdonos urakat, forduljanak teljes bizalommal az

Ujbányai malomkőgyár részvénytársasághoz Ujbánya.

Arjegyzék és kőmintákkal bérmentve és ingyen szolgálunk.

BENYOVIITS ISTVÁN

szijgyártó üzlete,

KOLOZSVÁRT,

Wesselényi Miklós-utca 16. (Angol Királynő szállodával szemben)

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy a mai kor igényeinek megfelelően berendezett

SZIJGYÁRTÓ ÜZLETEMBEN

bármilyen nemű e szakmához tartozó tárgyak dús választékban, szabott és jutányos ár mellett kaphatók.

Megrendeléseket magyar, német, francia. angol minta szerint, rajz vagy fénykép után elvállalok, a legkülönlegesebb kívánalmat kielégítőleg, helyben vagy vidéken, a legpontosabban kitűnő és tartós előállításban, olcsón teljesítek; ugyszintén javításcátis.

Kiváló tisztelettel

BENYOVIITS ISTVÁN

(355.)

szijgyártó.

Vidéki megrendeléseket, ugyszintén javításokat gyorsan, pontosan és legjutányosabb árban teljesítek.

Kwizda-féle Restitutionsfluid.

Ára 1 üveg 2 korona 80 fillér.

Ös és kir. szab. mosóvíz lovak számára.

40 év óta udvari istállóknak, e nagyobb katonai és polgári istállóknak használatban, nagyobb fíradás előtti és utáni erősítésre, rángatózásnál az idegek merevségénél stb. A lovakat az idomításnál kiváló tevékenységre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, kapható Ausztria-Magyarország összes gyógyszerártaiban és drogueriáiban.

Franz Joh. Kwizda es. és kir. osztr.-magyar és román kir. udvari szállító, kerületi gyógyszerésznél Kornenburg, Bécs mellett. (328. I.)

A legjobb és legolcsóbb

FAKONSERVÁLÓ SZER

most és marad is a már 20 év óta kipróbált

Avenarius-féle szabadalmazott

CARBOLINEUM

Részletes leírások és utmutatások ingyen és bérmentve.

AVENARIUS R. Carbolineum-gyára Amstetten.

Iroda: Bécs, III/I. Haupstrasse. (333.)

Folies Bergé Mulató

az „UJVILÁG“-ban.

A legjobb erők közreműködésével naponta varieté előadás szenzációs és családi műsorral.

Folyton új!

Folyton változatos!

Mullattató és látványos!

(365.)

HOTTER F. J. R. Szt.-József gyógyszerháza a sz. Józsefhez Bécs. XII/2., Schönbrunnerstrasse 182.

Hotter-féle Absorbinol

1/2 palack frt 6— 1/2 palack frt 3.50.
Eltávolít mindennemű kinővést és zsíros testtapadékat, anélkül, hogy a szőrt tönkre tenné. Etősíti a metamodott és gyenge inakat, eltávolít és tönkretesz minden csomót az izmok és megóv minden gyulladástól; különösen bevált epebajoknál, csülökdagadatoknál, patabütyköknél, vastag térdnél, csomónál az inakban, vastag bokánál, daganatoknál, ahol ilyenek fellépnek. A térdék remegését megszünteti s meggyógyítja a zúzódásokat.

Hotter-féle Agril táppora
lovak és szarvasmarháknak,
1 csomag 80 kr.

Kitűnő potlék a takarmányhoz az állat ereje és egészségének fenntartására; minden vese-, máj-, hólyag- és idegbajnál alkalmazandó.

Hotter-féle holttetemenőcs

1/2 tégely 2 frt. 1/2 tégely 1 frt. 20
Felülmúlhatatlan holttetem eltávolítására régi bajoknál is.

HOTTER'S

állatgyógykészítményei

a jelenkor legkitűnőbbjei, melyek számos bizonylat szerint semmi más hasonló szerrel hatásukban el nem értek. Raktárak a gyógyszerházakban és drogeriákban.

Főraktár: **Dr. BUDAI EMIL** városi gyógyszerháza Budapest városházánál, **Dr. Egger Leó** és **Dr. Egger J. Nádor** városi gyógyszerháza Budapest VI. Váci-körút 17. és **TÖRÖK JÓZSEF** városi gyógyszerháza Budapest VI. Király-utca 12. (324.)

Hotter-féle Training-Fluid

1 palack frt 1.20.

Az inakat és izmokat a magas öreg korig állandó erőben és frissen fenntartja, az állatot a bedörzsölések után a legnagyobb fátalmakra és vontatásra képesíti. A túleröltetés következményeinél, bénulás, szaggatás és merevedésnél meglepő sikerrel alkalmaztatik.

Hotter I. és II. sz. disznópora
1 kiló frt 1.20.

Legjobb étrendi szer a disznók étvágynak és az azzal járó emésztésnek előmozdítására; kitűnően bevált orbáncznál. A II. számú hasmenésnél alkalmazandó.

Hotter-féle kólíka elleni szer
1 üveg 1 frt 50 kr.

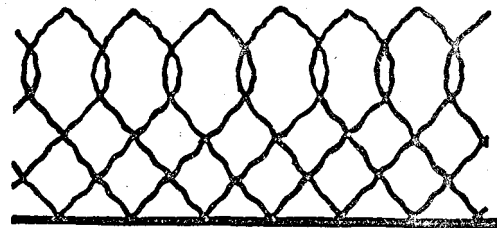
Lovaknál mindennemű kólíka és hűgy felakadás, szarvasmarháknál pedig pufadság ellen alkalmazandó.

LÉBER GYULA

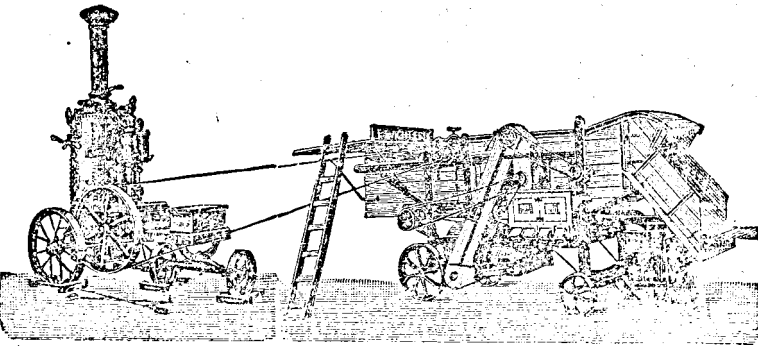
első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, áthányórosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és löherrosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és cziinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczell tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különböző mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátráz), sodrony-láb-törők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (339.)

1895., 1896., 1897., 1898., 1899. évben 32 első díjjal kitüntetve.

A jelenkor legtökéletesebb és legjobb motor-cséplőkészletei.

Első proszniczi Gazdasági Gép- és Motorgyár, Wichterle F.

Magyarországi vezérképviselő: **KÁLLAI LAJOS.**

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50. szám

ajánlja legujabb hírneves szabadalmazott, teljesen szikramentes

motor-cséplőkészleteit

kettős tisztítóval, árapatolyászoló és legezészerűbb löherhűveléssel; olcsó árak és kedvező fizetési feltételek mellett. Nagy munkaképességeért és legmegbízhatóbb tartós szerkezeteért teljes jótállás. Legolcsóbb üzemeltetés az összes létező motorgépek között. Cizmekkel szívesen szolgálunk, hol a gépek működésben is megtekinthetők. Motorkészleteink és egyéb gazdasági gépeink megtekinthetők nagyszabású telepünkön VI., Gyár-utca 50., hol üzemben bemutattnak.

Már több mint 500 cséplőkészlet sikerrel működésben.

(323. II.)

VIZMENTES PONYVÁK KAZAL, MOZDONY és CSÉPLŐGÉPEKRE.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

BUDAPEST, V. ker. Thonet-udvar.

TELS, (305) (Tirol.)

BÉCS I., Volksgartenstrasse 1.

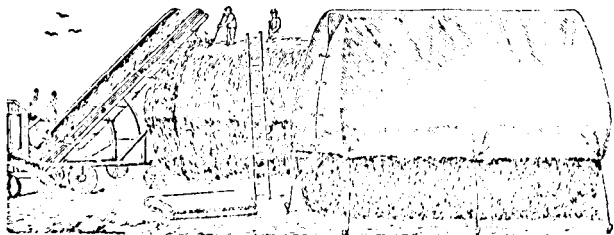
Vizmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — [ ] metr. 1 K. 60 fillér és följebb

Zsákok

Tarpaulin- varrással és varrás nélkül 75 fillér és följebb
Rovatkás- Sátrak, esőköpenyek öltönyök.
Kender- kendertömlő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. Minden város jobb üzleteiben a mi gyártmányainkat tartják és szíveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni.

Alapított 1830. — Cs. kir. szab. vizmentes szövetgyár. 46 Kitüntetés.